

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สภาพปัญหา

ประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในกลางปี 2540 วิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าวมีผลให้อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศในปี 2540 ติดลบร้อยละ 0.41 ภาคธุรกิจเอกชนจำนวนมากต้องขาดทุนและต้องปิดกิจการลงเนื่องจากขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ลดลงนั้นมีสถาบันการเงินในประเทศจำนวนมากถูกทางการสั่งปิดกิจการส่งผลให้อัตราการว่างงานในภาคธุรกิจดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 45.9 (ดอกเบ็ญ, ปีที่ 15 ฉบับที่ 198 หน้า 108; Kitti Limskul, 2000b: 34) ในภาคธุรกิจก่อสร้างหริมาตรพ์ และภาคการก่อสร้างอัตรการว่างงานได้เพิ่มสูงขึ้นถึงระดับร้อยละ 50.5 ทำให้อัฐบาลต้องริบออกโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในชนบทเพื่อรองรับแรงงานว่างงานดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่แรงงานจากต่างจังหวัด (Kitti Limsakul, 2000b: 34) ในเวลาเดียวกันแรงงานที่ว่างงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศก็ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็น 1.2 - 1.31 ล้านคน จากจำนวนแรงงานว่างงานทั้งสิ้น 486,000 คน ในปี พ.ศ.2539 เพิ่มเป็น 2 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2541 (ดอกเบ็ญ, ปีที่ 16 ฉบับที่ 202 หน้า 116; Laird, 2000: 3)

วิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อทางการเมืองโดยเฉพาะต่อเสถียรภาพของอัฐบาล การที่อัฐบาลใช้มาตรการทางการเงินการคลังที่เน้นการเพิ่มอัตราดอกเบ็ญลดปริมาณเงินในประเทศ และตัดทอนเงินงบประมาณรวมถึงการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ นั้นได้สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนจำนวนมาก มาตรการดังกล่าวของอัฐบาลได้รับการต่อต้านจาก กลุ่มชนชั้นกลางในเมือง, กลุ่มนักธุรกิจ นักการเมืองที่เสียประโยชน์ กระแสการต่อต้านอัฐบาลได้ขยายตัวจนมีผลให้ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นต้องลาออกจากตำแหน่ง ๔ หลังจากที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเพียง 4 เดือน

ความล้มเหลวของนโยบายการเงินของไทยเป็นสาเหตุหลักทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำรุนแรงในปี พ.ศ.2540* (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2541: คำนำ; 2545: 3-13, 26-27; ศุภวุฒิ สายเชื้อ และ ถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง, 2543: 9, 19, 75; สมภพ มานะรังสรรค์, 2544: 30-31; 2546: 20-21; Ammar Siamwalla, 1997: 3; Bhanupong Nidhiprabha, 1999: 69-70; Gilpin, 2000a; Kittit Limskul, 2000a, 341; 2000b: 25; LoGerfo and Montinola, 2001:69-70; Warr, 1999: 21; Lauridsen, 1998: 137; Montes, 1998: xvi, Tawee Butsunton, 1999: 67, Hill, 1999: 3) ความล้มเหลวในการดำเนินนโยบายการเงินไทยดังกล่าวเป็นกรณีที่น่าศึกษา เนื่องจากในอดีตไทยได้รับการยกย่องจากนานาประเทศ โดยเฉพาะจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศที่ทรงอิทธิพลในระบบเศรษฐกิจการเงินระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ว่าทางการไทยมีความสามารถและมีประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายการเงิน ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของไทยมีความมั่นคง, ระดับราคาในประเทศมีเสถียรภาพ และเศรษฐกิจมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2535; Lauridsen, 1998: 137)

ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 สถาบันการเงินที่เคยกล่าวยกย่องการนโยบายการเงินของทางการไทย รวมถึงนักวิชาการจำนวนมากกลับชี้ว่าสาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจเกิดจากการดำเนินนโยบายการเงินไทยที่ไม่มีประสิทธิภาพของทางการ โดยทำให้นักลงทุนต่างประเทศและในประเทศขาดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ ทำให้เงินลงทุนไหลออกจากประเทศอย่างรวดเร็ว (Capital Flight) ในปริมาณมาก นโยบายการเงินที่ผิดพลาดทำให้ระบบเศรษฐกิจในประเทศอ่อนแอ และกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้พวกกองทุนเก็งกำไรต่างประเทศเข้ามาโจมตีค่าเงินบาทอย่างรุนแรง ในช่วงปี 2538-2540 ความผิดพลาดจากการดำเนินนโยบายการเงินในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น การใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าเงินที่ทำให้ค่าเงินบาทมีช่วงในการเคลื่อนไหวแคบเมื่อเทียบกับค่าเงินเหรียญสหรัฐ ๕ ความผิดพลาดในกาใช้นโยบายอัตราดอกเบี้ยของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งส่งผลเงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้าประเทศ และการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยละเลยที่จะการกระตุ้นให้

* ประมาณผลความเสียหายของวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้สูงถึง 5.6 ล้านล้านบาท จากหัวข้อเรื่อง ความเสียหายจากสถานการณ์การเงินของประเทศในช่วงปี 2539-2540 ในหนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 10 พฤษภาคม 2541

รัฐบาลใช้มาตรการทางการคลังร่วมกับมาตรการทางการเงินในการแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2537-2540 รวมถึงการไร้ประสิทธิภาพของธนาคารแห่งประเทศไทยในการดำเนินนโยบายกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินในประเทศซึ่งส่งผลให้เกิดหนี้เสียจำนวนมากในสถาบันการเงินในประเทศทำให้ปัญหาสถาบันการเงินในประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว (Bhanupong Nidhiprabha, 1999)

1.1.1 นโยบายการเงินไทยในทศวรรษ 2530

ที่ผ่านมาไทยมีนโยบายการเงินไทยแบบอนุรักษ์นิยม ต่อมาในช่วงต้นทศวรรษที่ 2530 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เล็งเห็นว่าระบบการเงินระหว่างประเทศในขณะนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเสนอรัฐบาลให้ปรับนโยบายการเงินไทยในขณะนั้นให้เป็นแบบเปิดเสรีเพื่อดึงดูดเงินลงทุนต่างประเทศจากบริษัทข้ามชาติและสถาบันการเงินต่างประเทศเพื่อใช้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้การปรับใช้นโยบายเปิดเสรีทางการเงินของไทยยังเป็นไปตามแรงสนับสนุนจากข้อเสนอของที่ประชุมการเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหลายฝ่าย หรือ แกดส์ (ไอซีที ปันเปี่ยมรัชฎ์, 2540: 120; พีเทอร์ ไมตรี อิงภากรณ์, 2538; รั้งสรรค์ หทัยเสรี, 2539: 15)

ในปี 2533 รัฐบาลไทยได้ประกาศรับพันธะข้อ 8 ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นนักลงทุนหรือสถาบันการเงินระหว่างประเทศต่าง ๆ เห็นว่ารัฐบาลไทยจะไม่ใช้ข้อจำกัดทางการชำระเงินและการโอนเงินเพื่อธุรกิจระหว่างประเทศ และเริ่มผ่อนคลายการปริวรรตเงินตราครั้งแรก และเพื่อให้การปฏิรูประบบการเงินในประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เสนอแผนพัฒนาระบบการเงินให้กับรัฐบาลโดยแผนดังกล่าวเป็นแผนระยะ 3 ปี เริ่มจากปี 2533 ถึงปี 2535 เพื่อลดบทบาทในการกำกับและควบคุมตลาดการเงินในประเทศของภาครัฐ แผนดังกล่าวกำหนดให้มีขั้นตอนการผ่อนคลายกฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้สถาบันการเงินในประเทศสามารถแข่งขันกันกับสถาบันการเงินต่างประเทศภายใต้ระบบกลไกการตลาด ต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้เสนอแผนพัฒนาระบบการเงินที่ 2 ซึ่งประกาศใช้ระหว่างปี 2536 ถึงปี 2538 และแผนพัฒนาระบบการเงินที่ 3 ซึ่งประกาศใช้ระหว่างปี 2539 ถึงปี 2542 แผนพัฒนาระบบการเงินเหล่านี้มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการเงินในประเทศให้มีประสิทธิภาพสามารถรองรับการ

พัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (จิตติมา ดุริยะ ประพันธ์, 2537)

ในปี 2535 ธนาคารแห่งประเทศไทยเสนอรัฐบาลอนุญาตให้สถาบันการเงินในประเทศและต่างประเทศประกอบกิจการวิเทศธนกิจกรุงเทพ (Bangkok International Banking Facilities) หรือ BIBF เพื่อให้กรุงเทพ ฯ ได้พัฒนาเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคอินโดจีน (สมภพ มานะรังสรรค์, 2546: 123-136; อรัญ ธรรมโน, 2540: 23-24) กิจการวิเทศธนกิจกรุงเทพได้เป็นทางเลือกสำหรับภาคธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ในประเทศในการกู้ยืมเงินทุนจากตลาดการเงินต่างประเทศ ซึ่งมีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำกว่าการกู้ยืมจากตลาดการเงินในประเทศซึ่งส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทยกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในตลาดการเงินต่างประเทศได้เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ธุรกรรมทางการเงินที่เกิดจากกิจการวิเทศธนกิจกรุงเทพขยายตัวอย่างรวดเร็ว (โฆษิต บันเปียมราษฎร์, 2540: 122)

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เสนอกระทรวงการคลังยกเลิกการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากในประเทศ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ในประเทศมีอิสระในการปรับอัตราดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินระหว่างประเทศ (สมภพ มานะรังสรรค์, 2546: 114-122) เพื่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศได้มีการแข่งขันกันเองมากขึ้นโดยอัตราดอกเบี้ยจะถูกกำหนดจากสภาพคล่องทางการเงินตามกลไกการตลาดซึ่งการแข่งขันดังกล่าวจะส่งผลดีต่อผู้ออมและผู้กู้ในประเทศนอกจากนี้ทางการยังได้ผ่อนคลายนโยบายสินเชื่อด้านการเกษตรที่ใช้เป็นเงื่อนไขสำหรับธนาคารพาณิชย์ในการเปิดสาขาในท้องถิ่น, ปรับปรุงข้อกำหนดและเงื่อนไขของธนาคารต่างประเทศที่มาตั้งสาขารวมถึงปรับสัดส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องที่ต้องถือเป็นเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์, การถือครองพันธบัตรรัฐบาลและขยายขอบเขตการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนในการดำเนินธุรกิจเช่าซื้อได้ ในเดือนกรกฎาคม 2535 ทางการได้ปรับใช้คำจำกัดความเงินกู้และสินทรัพย์เสี่ยงในพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เพื่อให้สถาบันการเงินในประเทศใช้ในการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ตามมาตรฐานของ Bank for International Settlement (BIS) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ โดยทางการได้กำหนดให้สถาบันการเงินในประเทศเพิ่มอัตราการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธนาคารพาณิชย์ในประเทศให้ครบร้อยละ 100 ภายในปี 2538 นอกจากนี้ทางการยังสนับสนุนให้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์แยกการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์, และพัฒนาตราสารทางการเงินและสถาบันการเงินใหม่ภายใต้พระราชบัญญัติกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ปี 2535 (รังสรรค์ หทัยเสรี, 2539)

นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินดังกล่าวมีผลทำให้เงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้าประเทศในหลายรูปแบบ เช่น เงินลงทุนทางตรง (Foreign Direct Investment) หรือ FDI, เงินลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment), เงินกู้ยืมระยะสั้นระยะยาว (Short term and Long term loans) รวมถึงบัญชีเงินฝากของผู้มีถิ่นฐานนอกราชอาณาจักร (non-resident account) เงินทุนต่างประเทศดังกล่าวนี้มีสัดส่วนที่แตกต่างกันไป โดยในช่วงปี 2531-2533 เงินทุนที่ไหลเข้าส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนทางตรง และเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ในขณะที่เงินทุนที่ไหลเข้าในช่วงปี 2536-3537 ส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์และเงินกู้ยืม และเงินทุนที่นำเข้ามาส่วนใหญ่ในช่วงปี 2538-2539 เป็นเงินกู้ยืมระยะสั้นและเงินฝากในบัญชีผู้มีถิ่นฐานนอกราชอาณาจักร (คมิตา มุกต์มณี, 2538)

เงินทุนต่างประเทศเหล่านี้ไหลเข้ามาเพื่อแสวงหาผลตอบแทนการลงทุนในลักษณะที่ต่างออกไป เช่น เงินลงทุนทางตรง หรือ FDI นั้นลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรมหรือภาคบริการในประเทศ มีลักษณะเป็นเงินลงทุนระยะยาวใช้ลงทุนในเครื่องจักร วัตถุดิบ และที่ดินสิ่งปลูกสร้างในประเทศเงินลงทุนประเภทนี้จึงมีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายต่ำกว่ากับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ซึ่งมีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายสูงเนื่องจากลงทุนในตราสารหนี้หรือลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีการซื้อขายในตลาดรอง (secondary market) ในตลาดเงินตลาดทุนในประเทศซึ่งถือว่ามีสภาพคล่อง เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เงินลงทุนในหลักทรัพย์มีความอ่อนไหวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมืองเงินทุนเหล่านี้จะเคลื่อนย้ายเข้าออกอย่างรวดเร็ว (foot loose capital) ส่วนเงินทุนต่างประเทศประเภทที่เป็นเงินกู้ยืมมีทั้งเงินกู้ระยะสั้นซึ่งมีกำหนดชำระคืนเงินต้นภายใน 1 ปี และเงินกู้ระยะยาวที่มีระยะเวลาในการคืนเงินกู้เกินกว่า 1 ปี โดยเงินกู้ระยะสั้นดังกล่าวมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่าเงินกู้ระยะยาว แต่การกู้เงินดังกล่าวผู้กู้มีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับการต่ออายุเงินกู้ หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นฐานทางการเงิน เช่น การเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ยหรือเกิดความไม่แน่นอนในอัตราแลกเปลี่ยน ตลาดจะเกิดการปั่นป่วนวิตกในเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ (panic) มีผลให้เงินกู้ระยะสั้นเหล่านี้จะเคลื่อนย้ายออกอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับเงินทุนต่างประเทศที่เป็นเงินฝากในบัญชีผู้มีถิ่นฐานนอกราชอาณาจักร

การใช้นโยบายการเงินไทยการเปิดเสรีทางการเงินทำให้เงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้าประเทศ การไหลเข้าดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วพร้อมกับทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด, ปัญหาการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อในประเทศ และปัญหาด้านวิกฤตสถาบันการเงินในประเทศ ในระหว่างปี 2536-2539 มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนจาก

ต่างประเทศจำนวนมากส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในประเทศเริ่มสูงขึ้นอีก ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ใช้นโยบายอัตราดอกเบี้ยในประเทศผ่านกลไกอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่ปรากฏว่ามาตรการดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อลงได้ในทางตรงกันข้ามกลับเพิ่มความรุนแรงของปัญหา (อรัญ ธรรมโน, 2540: 24) การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าวของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพส่งผลให้ปัญหาเศรษฐกิจทั้งสองทวีความรุนแรงจนกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540

การเปิดเสรีทางการเงินโดยเฉพาะการที่ทางการอนุญาตให้สถาบันการเงินในประเทศประกอบกิจการวิเทศธนกิจกรุงเทพมีส่วนสำคัญที่ทำให้ปัญหาวิกฤตสถาบันการเงินในประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว กิจการวิเทศธนกิจกรุงเทพทำให้เงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้าไทยส่งผลต่อปริมาณเงินฝากและสินเชื่อในระบบการเงินในประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว สถาบันการเงินในประเทศจำนวนมากได้หันมาประกอบธุรกิจการเงินในด้านวานิชธนกิจ (investment banking) โดยอาศัยกลไกของตลาดหลักทรัพย์ ฯ และกลไกของกิจการวิเทศธนกิจกรุงเทพ ซึ่งการดำเนินธุรกิจดังกล่าวนี้ให้ผลตอบแทนที่สูงกับสถาบันการเงินแต่ในขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงสูงจากการลงทุนที่สูงมาก (Bello et al., 1998)

ปัญหาความเสื่อมทางจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจของนายธนาคารพาณิชย์ในประเทศเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสถาบันการเงินโดยเฉพาะปล่อยกู้ให้กับกิจการในภาคธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในประเทศทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจดังกล่าวเหล่านี้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นหลักประกันเงินกู้รูปแบบการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินในประเทศดังกล่าวทำให้ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ขยายตัวอย่างมากทั้งที่ผลผลิตหรือจำนวนสินค้าของภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในขณะนั้นอยู่ในสภาพที่อุปทานมีจำนวนเกินกว่าอุปสงค์อย่างมาก ต่อมาในช่วงปี 2539 เมื่อเกิดปัญหาในภาคธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เนื่องจากบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่เริ่มประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน ปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงมากขึ้นส่งผลกระทบต่อวงกว้างกับภาคอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง และสถานะทางการเงินของสถาบันการเงินในประเทศ (ศิริพล ชุมสาย ณ อยุธยา, 2541)

เมื่อระดับดัชนีราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยลดลงอย่างมากในช่วงปี 2537-2539 ส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินในประเทศโดยเฉพาะธนาคารกรุงเทพ ฯ พาณิชยการ และ

บริษัทเงินทุนเอกชนก็เนื่องจากในช่วงที่ดัชนีราคาหลักทรัพย์เพิ่มสูงและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ มีจำนวนมากนั้น สถาบันการเงินเหล่านี้ได้ปล่อยสินเชื่อจำนวนมากในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้ในการครอบงำกิจการบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ การลดลงของราคาหลักทรัพย์ในตลาดฯ จึงมีผลต่อฐานะการเงินของสถาบันการเงินดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้าไปตรวจสอบและช่วยเหลือโดยใช้กลไกของกองทุนฟื้นฟูฯ เข้าไปสนับสนุนฐานะการเงินและใช้มาตรการควบคุมกิจการเข้ามาช่วยเหลือสถาบันการเงินทั้งสอง แต่มาตรการดังกล่าวก็ไม่ประสบความสำเร็จในที่สุดทางการต้องเข้ามาควบคุมกิจการสถาบันการเงินทั้งสอง ปัญหาของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การและบริษัทเงินทุนเอกชนก็ทำให้นักลงทุนต่างประเทศและในประเทศรวมถึงประชาชนเริ่มไม่ไว้วางใจในสถาบันการเงินในประเทศโดยเฉพาะบริษัทเงินทุนฯ ทั้งหลาย ประชาชนจำนวนมากที่เป็นผู้ฝากเงินในบริษัทเงินทุนต่างพากันถอนเงินฝากจากสถาบันการเงินเหล่านี้ส่งผลให้บริษัทเงินทุนในประเทศจำนวนมากประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทางการโดยกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาด้วยการประกาศปิดบริษัทเงินทุนฯ ในประเทศจำนวน 56 แห่ง เพื่อสร้างความมั่นใจในระบบสถาบันการเงินในประเทศ

1.1.2 ธนาคารแห่งประเทศไทย

การดำเนินนโยบายการเงินที่ผิดพลาดของธนาคารแห่งประเทศไทยโดยเฉพาะความไม่มีประสิทธิภาพของกลไกการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงินในประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทยทำให้ปัญหานี้เสียหายของสถาบันการเงินขยายตัวอย่างรวดเร็ว ธนาคารแห่งประเทศไทยแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างผิดพลาดโดยที่เน้นการใช้กลไกกองทุนฟื้นฟูฯ ในการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่มีปัญหาในขณะนั้นซึ่งทำให้เกิดผลเสียต่อกับทางราชการนอกจากนี้การใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่ผิดพลาดของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มุ่งเน้นการปกป้องค่าเงินบาทจากการโจมตีของกองทุนประกันความเสี่ยงได้ส่งผลให้ทางการต้องสูญเสียเงินทุนสำรองระหว่างประเทศจำนวนมาก (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2541: คำนำ; 2545: 3-13, 26-27; ศุภวุฒิ สายเชื้อ และ ถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง, 2543: 9, 19, 75; สมภพ มานะรังสรรค์, 2544: 30-31; 2546: 20-21; Ammar Siamwalla, 1997: 3; Bhanupong Nidhiprabha, 1999: 69-70; Gilpin, 2000a; Kittit Limskul, 2000a, 341; 2000b: 25; LoGerfo and Montinola, 2001:69-70; Warr, 1999: 21; Lauridsen, 1998: 137; Montes, 1998: xvi, Tawee Butsunorn, 1999: 67, Hill, 1999: 3)

ความผิดพลาดดังกล่าวเกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ, การเมืองและสังคมของไทย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่งผลให้นักการเมืองพรรคการเมืองในประเทศมีบทบาทในการดำเนินนโยบายการเงินมากขึ้น การประกาศใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินตั้งแต่ปี 2533 ได้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว (Suchit Bunbongkarn, 1999) และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินซึ่งที่ประกอบด้วยกลุ่มทุนต่าง ๆ เช่น กลุ่มทุนธนาคารพาณิชย์ กลุ่มทุนบริษัทเงินทุน ๆ กลุ่มทุนธุรกิจสื่อสาร และกลุ่มทุนพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ได้เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นักการเมืองพรรคการเมืองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินเริ่มกระชับความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองต่อกัน กลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินเริ่มขยายบทบาททางการเมืองของตนด้วยการเข้ามาอุปถัมภ์ทางการเมืองให้กับพรรคการเมือง และเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้น นักการเมืองพรรคการเมืองมักตอบแทนกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ

1.1.3 ความล้มเหลวของนโยบายการเงินในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินทำให้กลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินมีบทบาทในการดำเนินนโยบายการเงินโดยได้รับการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจทางการเมืองในรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางการเมืองดังกล่าวนั้นได้ส่งผลกระทบต่อเครือข่ายการดำเนินนโยบายการเงินของไทย การที่นักการเมืองพรรคการเมืองเข้ามามีบทบาทในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังซึ่งเป็นตำแหน่งที่สำคัญในการกำหนดนโยบายการเงินของประเทศ โดยเฉพาะเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมีผลให้นักการเมืองพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินมีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยถูกแทรกแซงการทำงานจากฝ่ายการเมืองมากขึ้น (Apichat satitniramai, 2000)

การเปิดเสรีทางการเงินทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยมีระดับการผูกพันกับระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้น การไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศจำนวนมากทำให้ตลาดเงินและตลาดทุนในประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว นโยบายเปิดเสรีทางการเงินของทางเรามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการสะสมทุนของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงิน ดังนั้นเมื่อโครงสร้างทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไปนักการเมืองพรรค

การเมืองมีบทบาทในทางการเมืองมากขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองระหว่างนักการเมืองพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงิน นักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินจึงเริ่มที่จะเข้ามาแทรกแซงการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยมากขึ้นซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่เป็นนักการเมืองกับผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นข้าราชการสายเทคนิคและหากความขัดแย้งดังกล่าวไม่สามารรถประนีประนอมกันได้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก็มักยุติความขัดแย้งด้วยการปลดผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยของฝ่ายการเมือง

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินกับนักการเมืองพรรคการเมืองในขณะนั้นเกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างทางการเมืองไทยที่สำคัญคือ รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดและวัฒนธรรมทางการเมืองไทย ปัจจัยทั้งสองมีส่วนสำคัญที่ทำให้พรรคการเมืองต้องอาศัยเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกตั้งและจากผลการเลือกตั้งที่ผ่านมาปรากฏว่าไม่มีพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดได้รับเสียงข้างมากเพียงพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ ดังนั้น รัฐบาลหลังการเลือกตั้งจึงเป็นรัฐบาลผสมซึ่งมาจากการรวมตัวกันของพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองจำนวนมากการที่รัฐบาลผสมมักขาดเสถียรภาพทางการเมือง และมีอายุสั้น รัฐบาลผสมมักดำเนินนโยบายสาธารณะในลักษณะที่ให้ประโยชน์ระยะสั้นแก่ตนหรือผู้อุปถัมภ์ของตน เพื่อให้สะสมทุนในการเลือกตั้งครั้งต่อไปมากกว่าที่จะดำเนินนโยบายที่หวังผลในระยะยาว รัฐบาลผสมมักมีความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาลและภายในพรรคแกนนำรัฐบาลเสมอ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2541; Anusorn Limmanee, 1998; Suchit Bunbongkarn, 1999)

ในขณะที่นักการเมืองพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินเข้ามามีบทบาทในการดำเนินนโยบายการเงินนั้น ภายในธนาคารแห่งประเทศไทยเองก็เกิดความขัดแย้งในบรรดาผู้บริหารระดับสูงของธนาคารแห่งประเทศไทยนอกจากนี้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในขณะนั้นยังถูกกล่าวหาว่ามีความเลื่อมทางจริยธรรมในการเป็นนายธนาคารกลางที่ดี ปัญหาภายในองค์กรดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินนโยบายการเงินไทยของธนาคารแห่งประเทศไทยขาดประสิทธิภาพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยทำงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงิน ทำให้นโยบายการเงินมีเป้าหมายในระยะสั้น นอกจากนี้รูปแบบความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองระหว่างนักการเมืองพรรคการเมืองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินมีผลให้กลไกในการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มี

ประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินขนาดใหญ่ในประเทศ เช่น กรณีธนาคารกรุงเทพ พาณิชยกรรม หรือกรณีบริษัทเงินทุนเอกชนก็ ประสบความสำเร็จทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารของสถาบันการเงินเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองพรรคการเมือง รวมถึงมีความสัมพันธ์กับผู้บริหารระดับสูงในธนาคารแห่งประเทศไทย (LoGerfo and Montinola, 2001)

ความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองระหว่างนักการเมืองพรรคการเมืองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินและความอ่อนแอภายในธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดนโยบายการเงินที่ผิดพลาดและเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในทางโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการที่ค่าของเงินเหรียญสหรัฐ ฯ แข็งตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเงินสกุลหลักอื่นส่งผลให้พื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเฉพาะการแข็งตัวของค่าเงินบาทส่งผลให้ไทยขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเพิ่มขึ้นปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับที่เกิดปัญหาวิกฤตสถาบันการเงินในประเทศ เมื่อรัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทยไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในประเทศดังกล่าวได้ส่งผลให้ปัญหาลุกลามอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ดังนั้นโครงสร้างทางการเมืองที่ขาดเสถียรภาพในขณะที่ความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินได้ขยายตัวและเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินนโยบายการเงิน ตลอดจนความไม่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารธนาคารแห่งประเทศไทย ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นโยบายการเงินไทยขาดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการกำหนดนโยบายการเงินของไทยนั้นเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ของโครงสร้างระบบเศรษฐกิจภายในประเทศและโครงสร้างระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ นโยบายการเงินที่มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจระหว่างประเทศและเศรษฐกิจในประเทศนั้นจะทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพและมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

2. ชี้ให้เห็นว่าวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 เป็นผลมาจากความล้มเหลวของนโยบายการเงินไทย ซึ่งความล้มเหลวดังกล่าวเป็นผลมาจากการขยายตัวของรูปแบบความสัมพันธ์ในเชิง

อุปถัมภ์ทางการเมืองระหว่างนักการเมืองพรรคการเมืองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินในประเทศ การเข้ามามีบทบาทในการดำเนินนโยบายการเงินของนักการเมืองพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินเกิดขึ้นในขณะที่มีความแตกแยกในบรรดาผู้บริหารระดับสูงของธนาคารแห่งประเทศไทย ปัจจัยทั้งสองมีผลทำให้การดำเนินนโยบายการเงินของไทยในขณะนั้นเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงความอ่อนแอในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองของไทย ที่ทำให้รัฐไม่มีประสิทธิภาพไม่สามารถปรับนโยบายการเงินในประเทศให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นและเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยจึงทำให้เศรษฐกิจไทยที่มีความอ่อนแอก่อนแล้วนั้นขยายตัวกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจตามมา

1.3 ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิกฤตเศรษฐกิจไทยที่เกิดขึ้นในปี 2540 นั้นมีอยู่จำนวนมากจากนักวิชาการไทยและนักวิชาการต่างชาติ ซึ่งต่างศึกษาในแนวทางที่แตกต่างกันออกไป เช่น การศึกษาในแนวทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (Neo-classical economics) การศึกษาในแนวทางเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบัน (Institutional economics) หรือการศึกษาในแนวทางนีโอมาร์กซิสต์ (neo-marxist) ซึ่งการศึกษาในแนวทางเหล่านี้ต่างมีสมมติฐานของวิกฤตเศรษฐกิจไทยเหมือนกันว่าเริ่มต้นมาจากความล้มเหลวในการดำเนินนโยบายการเงินของไทยโดยเฉพาะความผิดพลาดของธนาคารแห่งประเทศไทย

การศึกษาทั้งสามแนวทางดังกล่าวนี้แตกต่างกันตรงที่ การเน้นพิจารณาปัญหาจากการศึกษาความล้มเหลวของนโยบายการเงินจากปัจจัยในประเทศหรือปัจจัยต่างประเทศ กล่าวคือ การศึกษาแนวทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักและการศึกษาแนวทางเศรษฐศาสตร์สถาบันนั้นเน้นศึกษาปัจจัยภายในประเทศโดยการศึกษาในแนวทางแรกนั้นเน้นไปที่ตรวนโยบายการเงินและกระบวนการดำเนินนโยบายการเงินในประเทศในฐานะนโยบายเป็นหลักในขณะที่การศึกษาแนวทางหลังนั้นเน้นที่จะ

อธิบายสาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจไทยโดยศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและโครงสร้างของสถาบันภายในประเทศมากกว่าศึกษาตัวนโยบายการเงินในฐานะนโยบาย

การศึกษาแนวทางที่สามหรือแนวทางเศรษฐศาสตร์เชิงนีโอมาร์ชิสต์นั้นมองต่างจากสองแนวทางแรกโดยศึกษาความล้มเหลวของนโยบายการเงินไทยจากปัจจัยภายนอกเป็นหลัก โดยมองว่าความล้มเหลวดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ระบบเศรษฐกิจไทยเข้าไปผูกพันกับระบบเศรษฐกิจโลกทำให้ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกประเทศโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในกระแสเศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือโลกาภิวัตน์ทางการเงิน แนวการศึกษาดังกล่าวเชื่อว่าสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินนั้นเป็นข้อจำกัดต่อรัฐในการดำเนินนโยบายการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นนโยบายการเปิดเสรีทางการเงินจึงทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยมีความผันผวนอย่างรุนแรง และนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจตามมา

1.3.1 การศึกษาแนวทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

การศึกษาในแนวทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักนั้นมองว่านโยบายการเงินของไทยในช่วงระหว่างปี 2531-2540 มีความบกพร่องทำให้เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจตามมาโดยเฉพาะการที่รัฐบาลให้นโยบายเปิดเสรีทางการเงินของไทยในช่วงทศวรรษที่ 2530 เนื่องจากในขณะที่เปิดเสรีทางการเงินนั้นทางการไม่ได้เปิดเสรีในระบบอัตราแลกเปลี่ยน กล่าวคือยังมีการควบคุมให้ค่าเงินบาทมีค่าคงที่เมื่อเทียบกับเงินสกุลหลักโดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินเหรียญสหรัฐ ๕ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักชี้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายการเงินที่มีความขัดแย้งกัน (The Unholy Trinity) ประกอบกับการที่ทางการเร่งเปิดเสรีทางการเงินในขณะที่ขาดการปฏิรูประบบการเงินในประเทศนั้นมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (ศุภวุฒิ สายเชื้อ และถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง, 2543: 43; Bhanupong Nidhiprabha, 1999: 67, Hill, 1999: 4; Kitti Limskul, 2000a: 341; 2000b: 25;)

ปานุพจน์ นิธิประภา และศุภวุฒิ สายเชื้อ ชี้ว่าการที่ทางการโดยธนาคารแห่งประเทศไทยบิดเบือนกลไกการตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลไกอัตราแลกเปลี่ยนนั้นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสถาบันการเงินในประเทศ, ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด และทำให้เกิดการโจมตีค่าเงินบาทตามมา นอกจากนี้การเข้ามาตรึงอัตราดอกเบี้ยของทางการในการควบคุมอัตราเงินเฟ้อใน

ประเทศก็ไม่สามารถจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศุภวุฒิ สายเชื้อ และถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง , 2543: 41, 49-50; Bhanupong Nidhiprabha and Warr, 2000: 100,104-5)

กิตติ ลิ้มสกุล และศุภวุฒิ สายเชื้อ กล่าวว่า การเปิดเสรีทางการเงินของไทยสองครั้งในปี 2533 และ 2535 นั้นมีส่วนสำคัญที่ทำให้เงินทุนจากต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้าประเทศทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างรวดเร็วส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อในประเทศเริ่มสูงขึ้น โดยเงินลงทุนส่วนเกินจำนวนหนึ่งถูกนำไปลงทุนเก็งกำไรในอสังหาริมทรัพย์และหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่งผลให้ราคาที่ดินในกรุงเทพฯ และปริมาณตลเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก การไหลเข้าของเงินทุนที่เข้ามาลงทุนดังกล่าวทำให้เกิดเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ขึ้นในไทย (bubble economy) (ศุภวุฒิ สายเชื้อ และ ถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง, 2543: 33-35, 49; Kittti Limskul, 2000b: 29; Montes, 1998: 13) นักวิชาการทั้งสองเห็นตรงกันว่าการคงรักษานโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ตามสูตรตะกร้าเงินของไทยนั้นได้สร้างความเชื่อมั่นมากเกินไป (implicit guarantee) ให้กับนักลงทุนต่างประเทศทำให้นักลงทุนเหล่านี้มองว่าปริมาณเงินทุนสำรองของไทยที่มีอยู่ในขณะนั้นมีปริมาณเพียงพอที่ทางการจะใช้รักษาค่าเงินบาทได้ (ศุภวุฒิ สายเชื้อ และถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง, 2543: 50-52, 60; Bhanupong Nidhiprabha and Warr, 2000: 100; Montes, 1998: 26-28) ในขณะที่ Montes และ Papov ชี้ว่าส่งว่าการไหลของเงินทุนต่างประเทศจากกิจการวิเทศนกิจกรุงเทพนั้นมีผลให้ระดับหนี้สินต่างประเทศของภาคเอกชน โดยเฉพาะหนี้ระยะสั้นในช่วงปี 2539-2540 ขยายตัวมากขึ้น (Montes and Popov, 1999: 12)

นักวิชาการเหล่านี้ชี้ว่าเมื่อธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในประเทศเริ่มตกต่ำลงมีผลทำให้อุตสาหกรรมก่อสร้างรวมถึงอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ก่อสร้างที่ต่อเนื่องนั้นตกต่ำตามส่งผลให้ภาคเอกชนในภาคอุตสาหกรรมเหล่านี้เริ่มขาดสภาพคล่องและไม่สามารถชำระหนี้กับสถาบันการเงินในประเทศได้และเริ่มที่จะส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของสถาบันการเงินในประเทศจำนวนมากธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้สถาบันการเงินที่มีปัญหาเหล่านี้เพิ่มทุนจดทะเบียนเพื่อลดความเสียหายดังกล่าว แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จปัญหาสถาบันการเงินได้ขยายตัวจนทำให้นักลงทุนต่างชาติเริ่มขาดความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจไทย และเริ่มถอนการลงทุนในประเทศ (ศุภวุฒิ สายเชื้อ และถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง, 2543: 74; Bhanupong Nidhiprabha, 1999: 68-70)

ในปี 2539 ภาคการส่งออกของไทยเริ่มตกต่ำซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยจากเดิมที่การส่งออกของไทยมีอัตราการเติบโตสูงตลอดตั้งแต่ต้นทศวรรษที่

2530 ส่งผลให้เกิดปัญหาตัวเลขการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่เพิ่มสูงขึ้น (Kitti Limsakul, 2000: 345) นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักชี้ว่าการตกต่ำของภาคการส่งออกในขณะที่ตัวเลขการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้น สะท้อนถึงค่าเงินบาทที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของไทยในขณะนั้น การใช้นโยบายการอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าที่ทำให้เงินบาทมีช่วงการเคลื่อนไหวแคบนั้นไม่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและปัญหาในสถาบันการเงินในประเทศในขณะนั้น เมื่อเงินทุนต่างประเทศเริ่มไหลออกจากประเทศในขณะที่ไทยมีโครงสร้างหนี้สินต่างประเทศที่มีหนี้ระยะสั้นเป็นส่วนใหญ่ทำให้นักลงทุนต่างประเทศพิจารณาตรงกันว่าทางแก้ปัญหาของเศรษฐกิจไทยคือการปรับนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบตะกร้าที่มีช่วงการเคลื่อนไหวที่แคบมาเป็นการขยายช่วงการเคลื่อนไหวมากขึ้นซึ่งหมายถึงการที่ทางการต้องยอมปล่อยให้ค่าเงินบาทเคลื่อนไหวตามกลไกของตลาดการเงินระหว่างประเทศหรือตามโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของไทยในขณะนั้น

ศุภวุฒิ สายเชื้อ และถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง (2543: 76-77) ชี้ว่าในช่วงปี 2539-2540 เมื่อเศรษฐกิจไทยเริ่มมีปัญหาเป็นเหตุให้นักเก็งกำไรค่าเงินเข้ามาโจมตีค่าเงินบาท เนื่องจากนักเก็งกำไรเหล่านี้เคยอาศัยรูปแบบความอ่อนแอทางเศรษฐกิจดังกล่าวในการโจมตีค่าเงินของประเทศต่าง ๆ ในช่วงทศวรรษ 2530 โดยที่ประเทศที่ถูกโจมตีค่าเงินเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีปัญหาเศรษฐกิจในลักษณะที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องแก้ปัญหาด้วยการลดค่าเงินของตน ซึ่งทำให้ผู้เก็งกำไรที่เข้ามาโจมตีค่าเงินดังกล่าวได้กำไรอย่างมาก

Montes (1998: 320-21) ชี้ว่าปัญหาเศรษฐกิจไทยในขณะนั้นมาจากการที่ทางการใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าเงินในขณะที่เปิดเสรีทางการเงิน เนื่องจากการเปิดเสรีในบัญชีเดินสะพัดและบัญชีทุน ทำให้การใช้เครื่องมือทางการเงินที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นการใช้กลไกอัตราดอกเบี้ยในประเทศและการควบคุมปริมาณเงินในประเทศผ่านการกำกับดูแลและควบคุมสถาบันการเงินนั้นไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อเงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้าประเทศในระหว่างปี 2533 ถึง 2539 อัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าไม่ช่วยให้เงินบาทแข็งค่าขึ้นเพื่อชะลอทิศทางการไหลเข้าของเงินทุนตรงกันข้ามการที่เงินบาทเคลื่อนไหวเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับค่าเงินเหรียญสหรัฐ ๆ ทำให้ค่าเงินบาทอ่อนเกินความเป็นจริง (undervalue) เขากล่าวว่าการที่คงอัตราแลกเปลี่ยนตามระบบตะกร้าเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อภาคการส่งออกของประเทศที่อาจจะลดลงกลับทำให้และเงินทุนไหลเข้าเพิ่มขึ้นในการแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อในประเทศที่เกิดจากปริมาณเงินในประเทศที่มีมากขึ้นนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยกลับใช้กลไกอัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักชี้ว่าไม่เป็นผลดี

ต่อการแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นนั้นเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามาไทย

เมื่อพื้นฐานเศรษฐกิจระหว่างประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลงไปและเศรษฐกิจภายในประเทศเริ่มจะตกต่ำและประสบกับปัญหาเศรษฐกิจนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักชี้ว่าการที่ทางการคงใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบเดิมกลับทำให้ค่าเงินบาทมีค่าแข็งเกินไป (overvalue) การแก้ไขปัญหาลักษณะการเงินของทางการโดยการนำเงินของรัฐจำนวนมากไปช่วยเหลือสถาบันการเงินภาคเอกชนที่มีปัญหาได้ทำให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินเพิ่มสูงขึ้น และการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยยืนยันที่จะใช้นโยบายอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อรักษาเสถียรภาพเงินบาทนั้นได้เพื่อดึงเงินทุนต่างประเทศที่เป็นเงินกู้ระยะสั้นจึงไหลเข้าไทย (ศุภวุฒิ สายเชื้อ และถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง, 2543: 56; Kitti Limskul, 2000a: 345) ในประเด็นดังกล่าวนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักชี้ว่าเมื่อเกิดปัญหาที่กล่าวมาแล้วธนาคารแห่งประเทศไทยยังคงยืนยันนโยบายการเงินในส่วนของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าเงินอย่างหนักแน่น และการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้เงินทุนสำรองในการปกป้องค่าเงินบาทจากการถูกโจมตีค่าเงินของนักเก็งกำไรในตลาดการเงินระหว่างประเทศนั้นทำให้ไทยต้องสูญเสียเงินทุนสำรองระหว่างประเทศจำนวนมากมหาศาลในการพยุงค่าเงินบาท การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้าซื้อสัญญาซื้อขายเงินบาทและ/หรือ เงินเหรียญสหรัฐ ฯ ล่วงหน้า (currency forward and swap) จำนวนถึง 23.4 พันล้านเหรียญสหรัฐเพื่อปกป้องค่าเงินบาท (Kitti Limskul, 2000a: 354) นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักจำนวนมากกล่าวว่าเป็นการดำเนินนโยบายการเงินที่ผิดพลาดอย่างรุนแรง

นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักต่างมองปัญหาความผิดพลาดของนโยบายการเงินของไทยที่นำไปสู่ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจว่าเกิดจากการดำเนินนโยบายการเงินของไทยที่มีความขัดแย้งกันเองของไทย (The Unholy Trinity) ในช่วงทศวรรษ 2530 การใช้นโยบายการเงินที่ไม่เหมาะสมกับสภาพปัญหาเศรษฐกิจทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจตามมา ความขัดแย้งกันเองของนโยบายการเงินไม่ได้เกิดขึ้นที่ประเทศไทยเป็นแห่งแรกในโลกแต่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ จำนวนมากนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2510 เป็นต้นมาทั้งที่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาโดยที่นักวิชาการจำนวนมากได้ศึกษาและเผยแพร่ถึงที่มาของวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าวว่าเกิดจากความขัดแย้งกันของการดำเนินนโยบายการเงินดังนั้นนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักจำนวนมากจึงพากันประหลาดใจในความผิดพลาดของนโยบายการเงินของไทยที่เกิดขึ้น (ศุภวุฒิ สายเชื้อ และถนอมศรี ฟองอรุณรุ่ง, 2543: 56)

การศึกษานโยบายการเงินของไทยช่วงทศวรรษ 2530 ในแนวทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักสามารถชี้ให้เห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะกรณีความขัดแย้งกันของการดำเนินนโยบายการเงินรวมถึงความผิดพลาดของทางการในการจัดการกับปัญหาทางเศรษฐกิจในประเด็นต่าง ๆ การศึกษาปัญหาเศรษฐกิจของไทยผ่านนโยบายการเงินของนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักนั้นทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหาและสามารถสรุปเหตุแห่งปัญหาในแนวทางเดียวกันว่าเกิดจากความล้มเหลวของตัวนโยบายการเงินของไทย

แต่การศึกษาในแนวทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักนั้นมีข้อโต้แย้งหลายด้านโดยเฉพาะการที่นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักเน้นที่จะพิจารณานโยบายการเงินในรูปแบบของตัวนโยบายมากเกินไป โดยละเลยที่จะพิจารณาว่าถึงโครงสร้างเชิงสถาบันที่กำหนดนโยบายการเงินในขณะนั้นว่าเป็นเช่นไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการกำหนดนโยบายการเงินในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย นั้นมีบริบทเชิงโครงสร้างที่แตกต่างจากประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วหรือในประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ทั้งที่เป็นความแตกต่างกันในโครงสร้างสถาบันที่เป็นผู้กำหนดนโยบายการเงินและความแตกต่างกันของกระบวนการกำหนดนโยบายการเงิน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลทำให้การดำเนินนโยบายการเงินและตัวนโยบายการเงินมีความแตกต่างกันออกไป

การพิจารณาแต่ตัวนโยบายการเงินเป็นหลักจึงไม่เพียงพอที่จะเห็นปัญหาความผิดพลาดของการดำเนินนโยบายการเงินของไทยตามที่นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักได้ชี้ไว้ เพื่อที่จะได้ทราบถึงสาเหตุของความผิดพลาดดังกล่าวจึงควรมีการพิจารณาถึงลักษณะโครงสร้างเครือข่ายนโยบายการเงินว่าโครงสร้างสถาบันใดที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการเงินของไทยรวมถึงศึกษาถึงพัฒนาการของเครือข่ายนโยบาย และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ, สังคม และการเมืองที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบความสัมพันธ์ในระดับสถาบันของเครือข่ายนโยบายการเงินของไทย

การศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์กระแสหลักยังถูกโต้แย้งในประเด็นที่ว่าการศึกษาแนวทางดังกล่าวมุ่งเน้นการศึกษาแต่สภาพเศรษฐกิจภายในประเทศ กล่าวคือ พิจารณปัจจัยภายในประเทศเป็นสำคัญโดยที่กล่าวถึงอิทธิพลของปัจจัยภายนอกในลักษณะที่เป็นผลกระทบจากภายนอก (externalities) เท่านั้นโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากนักทั้งที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลในการสนับสนุนให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงในนโยบายการเงินของไทยมากกว่าการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการเงินของทางการ เช่น บทบาทของสถาบันการเงินระหว่างประเทศและประเทศมหาอำนาจในการผลักดันให้เกิดนโยบายการเปิดเสรีทางการเงินในช่วงต้นทศวรรษ 2530 เป็นต้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจการเงินระหว่างประเทศที่ทำให้นโยบายการเงินของไทยนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เช่น การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในเม็กซิโก หรือการลดค่าเงินหยวนของจีน และการอ่อนค่าของเงินเยน เหตุการณ์ทั้งสามเกิดในช่วงปลายทศวรรษ 2530 ซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างมาก

1.3.2 การศึกษาแนวทางนักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบัน

นักวิชาการ เช่น Flynn (1999) Haggard (1999; 2000) Haggard and MacIntyre (2000) และ Lauridsen (1998) มองว่าสภาพโครงสร้างของสถาบันในระบบเศรษฐกิจ, สังคม และการเมืองของไทยในขณะนั้นมีความสัมพันธ์กับกระบวนการนโยบายการเงินที่ผิดพลาด การศึกษาแนวทางนี้มีได้กล่าวถึงรายละเอียดของต้นนโยบายการเงินของไทย เช่น ผลของการใช้เปิดเสรีทางการเงิน, ผลของการใช้นโยบายอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อป้องกันปัญหาเงินเฟ้อ, หรือผลของการคงระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้า นักวิชาการแนวทางนักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันเน้นศึกษาในประเด็น ระบบการเมืองของไทย, โครงสร้างสถาบันที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการเงินของไทยทั้งที่เป็นทางการไม่เป็นทางการในประเทศ และกระบวนการนโยบายการเงินของไทยในเชิงเครือข่าย (policy network) โดยศึกษานโยบายการเงินของไทยในบริบทของปัจจัยหลักสามประการดังกล่าวในช่วงทศวรรษ 2530 โดยพวกเขามองว่าการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางการเมืองของไทย, การที่ภาคการเมืองมีอิทธิพลเหลือภาครัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับภาคการเมืองและราชการ นั้นมีผลต่อรูปแบบการดำเนินนโยบายการเงินของไทย

Haggard และ MacIntyre (2000: 57, 59) ได้ศึกษาถึงพัฒนาการของระบบการเมืองไทยตั้งแต่ระบบเผด็จการทหารในทศวรรษ 2510 ถึง 2520 ว่าการเปลี่ยนแปลงในระบบการเมืองไทยเป็นไปในทิศทางที่มีการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยประเทศไทยมีรัฐบาลพลเรือนที่มาจากทางเลือกตั้งทั่วไปโดยประชาชนมาตั้งแต่ปี 2522 มีบางช่วงเวลาที่มีความพยายามในการทำรัฐประหารแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เว้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ปี 2534-2535 เขากล่าวได้ว่าการปกครองในระบบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญของไทยทำให้เกิดรูปแบบธนาธิปไตยขึ้น กล่าวคือ ในการ

เลือกตั้งทั่วไปนั้นพรรคการเมืองและนักการเมืองมีการใช้เงินเพื่อซื้อเสียง และรัฐบาลที่มาจากกรเลือกตั้งมักมีปัญหาเรื่องเสถียรภาพทางการเมืองตามมาเป็นเนื่องจากเป็นรัฐบาลผสม การเลือกตั้งทุกครั้งนับแต่ต้นทศวรรษ 2520 เป็นต้นมาไม่มีพรรคการเมืองใดที่สมาชิกพรรคได้รับเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลตามลำพังได้รัฐบาลจึงมาจากการรวมตัวกันของพรรคการเมืองจำนวนมากในรูปแบบรัฐบาลผสม ซึ่งในแต่ละพรรคร่วมรัฐบาลเองก็มีปัญหาเรื่องเสถียรภาพภายในพรรค พรรคการเมืองส่วนใหญ่เกิดจากการรวมตัวกันของสมาชิกด้วยผลประโยชน์หรืออยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองของลูกพรรคและนายทุนพรรคในพรรคต่าง ๆ มีกลุ่มย่อย ๆ จำนวนมาก สมาชิกภายในกลุ่มย่อยเหล่านี้รวมตัวกันเพื่อสร้างพลังต่อรองทางการเมือง เช่น ตำแหน่งในคณะรัฐบาล นักการเมืองที่มาดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านเศรษฐกิจการเงินและการคลังจึงเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านดังกล่าว แต่มักดำรงตำแหน่งเพื่อหาผลประโยชน์ รัฐบาลผสมจึงเป็นรัฐบาลที่ไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง, อายุสั้น และไม่มีประสิทธิภาพในการบริหาร ส่งผลต่อกระบวนการนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐ

Haggard (2000: 42) ชี้ว่าในช่วงทศวรรษ 2530 บทบาทของข้าราชการในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้เริ่มลดลงในขณะที่นักการเมืองที่มาจากกรเลือกตั้งได้เข้ามาแทรกแซงการทำงานของข้าราชการและมีอิทธิพลเหนือระบบราชการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้อำนาจในการแต่งตั้งโยกย้ายให้ข้าราชการที่สนองนโยบายของตนเข้าดำรงตำแหน่งที่สำคัญ หรือ การเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่มีข้าราชการประจำจำนวนหนึ่งที่ต้องการแสวงหาความก้าวหน้าในอาชีพการงานได้เข้าไปตอบสนองความต้องการของนักการเมืองในการดำเนินนโยบายการเงินซึ่งทำให้นักการเมืองเหล่านี้ได้ประโยชน์

นักวิชาการกลุ่มนี้ชี้ว่าในช่วงก่อนทศวรรษที่ 2530 บทบาทของข้าราชการสายเทคนิคในกระบวนการนโยบายการเงินในประเทศไทยมีสูงมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทย มีการกล่าวถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการนโยบายการเงินของประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทยว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมามีการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ หากมีบ้างที่เกิดปัญหาในทางเศรษฐกิจก็เป็นสภาพปัญหาที่ไม่มีความรุนแรงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ในช่วงเวลาที่ผ่านมาการบริหารงานของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นไปแบบที่ปลอดจากการแทรกแซงทางการเมืองสูง และมีผู้นำองค์กรที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรม ทั้งนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวระบบการเมืองเป็นแบบเผด็จการทหารยาวนานตั้งแต่ทศวรรษ

2490 ถึงต้นทศวรรษ 2520 และเป็นประชาธิปไตยแบบครึ่งใบในช่วงทศวรรษ 2520 (Maxfield, 1997)

Haggard (2000: 35) ชี้ว่าในช่วงทศวรรษ 2530 นั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยเกิดมีการแย่งชิงอำนาจในการบริหารในบรรดาผู้บริหารระดับสูงทำให้บรรดาผู้บริหารของธนาคารเกิดความขัดแย้งกันเอง และมีการนำอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาสู่องค์กรเพื่อใช้เข้าสู่อำนาจในการดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยรวมถึงใช้อำนาจทางการเมืองกำจัดคู่แข่งออกไป Haggard ชี้ว่าความขัดแย้งดังกล่าวทำให้กลไกการทำงานของธนาคารแห่งประเทศไทยขาดประสิทธิภาพและไม่โปร่งใส โดยเฉพาะการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินในประเทศดังกรณีของธนาคารพาณิชย์การ และบริษัทเงินทุนเอกชนเป็นต้น

Lauridsen (1998) และ LoGerfo กับ Montinola (2001) นั้นได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงไปในกรอบกติกาใหญ่ทางการเมืองซึ่งมีผลต่อรูปแบบของนโยบายการเงินของไทย เขาเหล่านี้ชี้ว่าการศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยเฉพาะบทบาทของกลุ่มทุนธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินในประเทศไทยที่มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองหรือข้าราชการสายเทคนิคแล้วแต่มีผลต่อการดำเนินนโยบายการเงินไทย (Lauridsen, 1998: 140-143, LoGerfo and Montinola, 2001) พวกเขาชี้ว่ารูปแบบการพัฒนาทุนนิยมของไทยในช่วงทศวรรษ 2530 นั้นเป็นไปในลักษณะเป็นทุนนิยมแบบพวกพ้องทำให้การใช้เงินทุนเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพแม้ว่าการไหลเข้ามาของเงินทุนต่างประเทศจากการเปิดเสรีทางการเงินทำให้ภาคอุตสาหกรรมและ ตลาดเงิน, ตลาดทุน ในไทยเติบโตอย่างมาก (Haggard, 2000: 15-20)

Lauridsen (1998: 145) ชี้ว่าความเข้มแข็งของภาคธุรกิจเอกชนได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและเอกชน เมื่อกลุ่มธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการเงินโดยเฉพาะ กลุ่มทุนสถาบันการเงิน, กลุ่มทุนอสังหาริมทรัพย์, กลุ่มทุนอุตสาหกรรมส่งออก และกลุ่มทุนสื่อสาร กลุ่มทุนเหล่านี้ได้สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองต่าง ๆ เนื่องจากพรรคการเมืองนักการเมืองมีการใช้จ่ายเงินจำนวนมากในช่วงที่มีการเลือกตั้งทั่วไปในระดับประเทศ เมื่อนักการเมืองเข้าสู่อำนาจทางการเมืองนายทุนพรรคเหล่านี้จึงได้รับการตอบแทนจากพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การได้รับค่าเช่าทางเศรษฐกิจ

(rent seeking) , การคุ้มครองธุรกิจของตนจากรัฐ หรือ การออกนโยบายสาธารณะที่เอื้อประโยชน์แก่ การสะสมทุนของตน

Haggard (2000: 25) และ Lauridsen (1998: 141) ชี้ว่าสมาคมธนาคารไทยที่เกิดจากการ รวมตัวกันของธนาคารพาณิชย์ในไทยนั้นมีบทบาทในการให้ความร่วมมือกับรัฐหรือธนาคารแห่ง ประเทศไทยในนโยบายทางการเงิน (Haggard, 2000: 25) สถาบันการเงินบางแห่งได้ให้การ สนับสนุนทางการเงินกับนักการเมืองโดยการให้สินเชื่อแก่นักการเมือง โดยในการกู้ยืมนั้นหลักทรัพย์ที่ นักการเมืองนำมาค้ำประกันเงินกู้ไม่คุ้มกับจำนวนสินเชื่อที่ได้รับ ซึ่งถือเป็นการละเลยกฎระเบียบที่ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ ในบางกรณีนักการเมืองอาจกู้เงินจากสถาบันการเงินโดยไม่มี หลักทรัพย์ค้ำประกัน เช่น กรณีที่ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การให้กับนักการเมืองจำนวนมาก เป็นต้น และเมื่อเศรษฐกิจฟองไทยเริ่มเข้าสู่สภาวะถดถอยในปี 2538 สถาบันการเงินเหล่านี้เริ่มมีปัญหาหนี้ เสียจำนวนมากส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงิน เขาชี้ว่าการที่ธนาคารมีความเกี่ยวข้องกับนักการเมือง พรรครัฐบาลทำให้การแก้ไขปัญหานาครกรุงเทพพาณิชย์การเป็นไปอย่างล่าช้า ซึ่งประเด็นปัญหานา ครกรุงเทพพาณิชย์การได้ถูกนำไปขยายเป็นประเด็นทางการเมืองทำให้ความเชื่อถือนัก ลงทุนและประชาชนในสถาบันการเงินในประเทศลดลง

Haggard (1999: 30,35; 2000:2), Lauridsen (1998: 146), Pasuk Phongpaichit and Sungsidh Piriyarangan (1994) กล่าวว่าวิกฤตเศรษฐกิจไทยเกิดจากปัจจัยภายในประเทศ โดยเฉพาะโครงสร้างเชิงสถาบันและกระบวนการตัดสินใจในนโยบายการเงินที่ปรากฏในรูปแบบของ การดำเนินธุรกิจแบบทุนนิยมพวกพ้อง (crony capitalism) ที่ปรากฏในภาคธุรกิจเอกชนของไทยและ ปัญหาระบบการเมืองไทยที่มีการใช้เงินในการการเลือกตั้ง นักธุรกิจและนักการเมืองเหล่านี้ได้เข้ามา ประสานประโยชน์ด้วยการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์หรือระบบอุปถัมภ์ในทางนโยบายสาธารณะซึ่ง รวมถึงนโยบายการเงินไทย นักการเมืองที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินหรือเป็นนักการเมือง พรรครัฐบาลได้เข้าไปมีบทบาทในฐานะผู้กำกับหน่วยงานที่กำหนดนโยบายทางการเงินของรัฐ เช่น กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย นโยบายการเงินไทยที่ออกมาจึงเป็นนโยบายที่เอื้อ ประโยชน์ต่อภาคธุรกิจเอกชนในเครือข่ายเหล่านี้ และเป็นนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการระยะ สั้นของนักการเมืองและกลุ่มทุนดังกล่าว นโยบายการเงินเหล่านี้มักไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจ

รัฐบาลในทศวรรษ 2530 ส่วนใหญ่เป็นรัฐบาลผสมที่มาจากการเลือกตั้ง รัฐบาลผสมขาดเอกภาพในการดำเนินงาน, ไม่คล่องตัวในการตัดสินใจ (Immobilism), ขาดความเด็ดขาด (Indecisiveness) และ มีการคอร์รัปชันสูง รัฐบาลผสมมักอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของความสัมพันธ์ในเชิงเครือข่ายนโยบายสาธารณะที่มีอยู่ ซึ่งเป็นข้อจำกัดให้การกำหนดนโยบายเป็นไปแบบไม่มีประสิทธิภาพ ในด้านนโยบายการเงินความสัมพันธ์ในเชิงเครือข่ายนโยบายการเงินทำให้ภาคธุรกิจเอกชนทั้งภาคการเงินและนอกภาคการเงินมีอิทธิพลในกระบวนการนโยบายการเงิน ทำให้รัฐไม่สามารถใช้นโยบายการเงินแบบปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพได้ (Haggard, 1999: 33; Haggard and MacIntyre, 2000: 61; Weiss, 2000, 55)

สรุปได้ว่าแนวทางการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันเน้นถึงสภาพปัญหาด้านในโครงสร้างทางการเมือง, เศรษฐกิจ และสังคมภายในประเทศไทยที่เป็นโครงสร้างใหญ่ในการกำหนดนโยบายการเงินของไทย แนวคิดนี้มองว่าสถาบันที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำหนดนโยบายการเงินมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายทางการเงินของไทย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าความไม่มีประสิทธิภาพของนโยบายการเงินไทยต้องพิจารณาถึงสถาบันในโครงสร้างการเมือง, เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงความสัมพันธ์สถาบันในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนในประเทศ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันชี้ว่าในรูปแบบการเมืองของไทยที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นบทบาททางการเมืองของข้าราชการลดลงไปในขณะที่นักการเมืองมีบทบาททางการเมืองตลอดจนมีบทบาทในการกำหนดนโยบายการเงินมากขึ้น ความถดถอยในระบบราชการเกิดขึ้นทั่วไปรวมถึงในธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีความเสื่อมถอยจากการปฏิบัติงานและการนำการเมืองเข้ามาภายในองค์กรของผู้บริหารระดับสูง (Haggard, 2000: 35) ในด้านภาคธุรกิจเอกชนของไทยก็มีการปฏิบัติธุรกิจแบบทุนนิยมพวกพ้องในสถาบันการเงินและภาคอุตสาหกรรม หรือทั้งธนาคารและลูกค้าธนาคาร ดังนั้นภาคการเงินของไทยจึงมีหนี้สงสัยจะสูญจำนวนมากซึ่งมีผลต่อความน่าเชื่อถือของประชาชนหรือนักลงทุนที่มีต่อสถาบันการเงินในประเทศ นักวิชาการแนวนี้ชี้ว่าปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจมิได้เกิดจากตัวนโยบายการเงินแต่เกิดจากสภาพปัญหาเชิงโครงสร้างและสถาบันที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายการเงินของไทย (Haggard, 1999: 31)

แนวทางเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบันชี้ให้เห็นสภาพปัญหาของนโยบายการเงินไทยที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายการเงินในขณะนั้น การศึกษาค้นคว้าความผิดพลาดของสถาบันต่าง ๆ ทั้งสถาบันทางราชการและสถาบันภาคธุรกิจเอกชนซึ่งในงานศึกษาของแนวเศรษฐศาสตร์กระแสหลักไม่ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ การศึกษาปัญหาเศรษฐกิจของไทยของนัก

เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันให้ความสำคัญกับลักษณะเฉพาะทางเศรษฐกิจ, สังคม และการเมืองของไทยที่แตกต่างจากสังคมอื่น การศึกษาถึงลักษณะเฉพาะดังกล่าวทำให้ นักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและสรุปเหตุแห่งปัญหาความผิดพลาดในนโยบายการเงินไทยได้ดี

การศึกษาดังกล่าวนั้นการศึกษาปัจจัยภายในประเทศมาก ทั้งสภาพโครงสร้างทางการเมือง, เศรษฐกิจ และสังคม โดยที่ให้ความสนใจกับประเด็นอิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจไทย เช่น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโลก หรือเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค รวมถึงมิได้กล่าวถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจไทยที่ผูกพันกับระบบเศรษฐกิจโลกในเชิงพลวัต ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันจึงชี้สภาพความบกพร่องของนโยบายการเงินของไทยว่าเกิดจากสภาพความไม่มีประสิทธิภาพของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการเงินของไทย เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย, สถาบันการเงินในประเทศทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ รวมถึงมีการกล่าวถึงโครงสร้างทางการเมือง, ระบบอุปถัมภ์ของไทย ทั้งนี้เป็นการกล่าวถึงปัจจัยภายในประเทศที่เป็นอุปสรรคต่อการมีนโยบายการเงินที่ดี

แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันมักชี้ว่าปัจจัยภายในประเทศของไทยเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งแนวคิดนี้ได้ถูกโต้แย้งจากนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงมาร์กใหม่ (neo-marxist) เช่น Robert Wade, J.A.Kregel หรือ Walden Bello ที่กล่าวว่าวิกฤตเศรษฐกิจในไทยไม่ได้เกิดจากสภาพปัญหาในเชิงสถาบันในประเทศที่กำหนดนโยบายการเงินแต่ วิกฤตเศรษฐกิจนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของระบบการเงินระหว่างประเทศ เช่นเดียวกันกับที่นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักก็กล่าวว่าการศึกษานักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันนั้นศึกษาในลักษณะที่เป็นนามธรรมมากเกินไป การศึกษาเศรษฐศาสตร์เชิงการเมืองเชิงสถาบันนั้นให้ความสำคัญกับบทบาทของสถาบันในกระบวนการนโยบายการเงินมากเกินไป

1.3.3 การศึกษาแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงนีโอมาร์กซิส

ในงานด้านการศึกษาวิกฤตเศรษฐกิจไทยผ่านนโยบายการเงินนั้นนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักชี้ถึงความผิดพลาดในตัวนโยบายการเงินของไทยในลักษณะความไม่มีประสิทธิภาพของนโยบาย

การเงินในประเทศที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและนโยบายการเงินที่ผิดพลาดทำให้ปัญหาขยายตัวเป็นวิกฤตเศรษฐกิจในเวลาต่อมา ในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันที่ว่าความผิดพลาดในนโยบายการเงินนั้นเกิดจากการความเสื่อมของสถาบันภายในประเทศและโครงสร้างระบบเศรษฐกิจภายในประเทศที่เป็นระบบทุนนิยมพวกพ้อง, เกิดความเสื่อมทางจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ, มีความไม่โปร่งใสในการดำเนินธุรกิจ, มีความอ่อนแอในภาครัฐ และการยึดมั่นในรูปแบบของการพัฒนาแบบเดิม ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันในระดับโลกหรือสภาวะโลกาภิวัตน์

การศึกษาทั้งสองแนวทางต่างกล่าวถึงวิกฤตเศรษฐกิจโดยชี้ว่าปัจจัยภายในประเทศนั้นเป็นสาเหตุของปัญหาที่มีการกล่าวถึงอิทธิพลของปัจจัยภายนอกเล็กน้อย เช่น กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในค่าเงินสกุลหลักของโลก, การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในตลาดการเงินระหว่างประเทศ และการไหลเข้าของกระแสเงินทุนต่างประเทศ เป็นต้น การศึกษาในแนวทางทั้งสองข้างต้นไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีต่อระบบเศรษฐกิจไทยในช่วงเวลาทศวรรษ 2520 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไทยยังไม่ได้ใช้นโยบายเปิดเสรีทางการเงิน และในช่วงทศวรรษ 2530 ที่ไทยได้ใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินแล้ว ในขณะที่แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงนีโอมาร์กซิสต์นั้นให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากเนื่องจากแนวคิดนี้มองว่าการที่ประเทศกำลังพัฒนาได้เข้าไปผูกติดกับระบบเศรษฐกิจโลกย่อมทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในของประเทศเหล่านี้มีระดับการพึ่งพาต่อระบบเศรษฐกิจโลกสูงชันดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะเป็นทั้งข้อจำกัดและข้อสนับสนุนที่สำคัญต่อการดำเนินนโยบายของรัฐในประเทศกำลังพัฒนา

แนวเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงนีโอมาร์กซิสต์ที่ว่าความผิดพลาดของนโยบายการเงินของไทยเกิดขึ้นจากการที่ใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินที่ทำให้เงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้าประเทศ แนวทางดังกล่าวชี้ว่านโยบายการเงินเปิดเสรีทางการเงินของไทยเป็นไปตามกระแสการเปิดเสรีที่เกิดในประเทศต่าง ๆ ในช่วงกลางคริสต์ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการที่ประเทศต่าง ๆ ใช้นโยบายดังกล่าวคือ ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ คือ สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ และญี่ปุ่น การเปลี่ยนแปลงในระบบการเงินโลกที่เรียกว่า กระบวนการโลกาภิวัตน์ทางการเงินมีอิทธิพลที่สำคัญทำให้ประเทศต่าง ๆ ผ่อนคลายการควบคุมการไหลเข้า-ออก ของเงินทุนเพื่อดึงดูดเงินทุนต่างประเทศจำนวนมากให้ไหลเข้าประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่ขาดแคลนเงินทุน ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย (Bello et al., 1998; Wade, 2001b)

Bello et al. (1998) และ Wade (2001b) ซึ่งว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในช่วงทศวรรษ 2530 นั้น นักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงนีโอมาร์กซิส กล่าววาเกิดจากการที่ญี่ปุ่น รวมถึงประเทศเอเชียตะวันออก และบางประเทศในยุโรป ได้ย้ายฐานการผลิตมายังไทยเพื่อที่จะอาศัยการความได้เปรียบในการผลิตในแง่ไทยมีค่าเงินที่อ่อนตัวลงตามค่าเงินเหรียญสหรัฐ ฯ ประกอบกับค่าแรงในไทยนั้นต่ำกว่าค่าแรงในประเทศที่ย้ายฐานการผลิตดังกล่าวมากการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินที่สำคัญในตลาดแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศในขณะนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว ทางกรไทยได้เริ่มใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินโดยได้เปิดเสรีบัญชีเดินสะพัดเพื่อดึงดูดเงินทุนต่างประเทศในช่วงต้นทศวรรษ 2530 ซึ่งมีผลให้เงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้ามาทำให้อุตสาหกรรมในประเทศขยายตัวอย่างมากโดยเฉพาะอุตสาหกรรมส่งออกตัวเลขการส่งออกในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเติบโตอย่างก้าวกระโดด

Kregel (1998: 47-48) และ Wade (2001a: 68) เชื่อว่าสาเหตุของปัญหาวิกฤตการเงินที่สำคัญแนวคิดนี้เสนอว่าเกิดจากการไหลเข้ามาจำนวนมากของเงินทุนต่างประเทศในไทยในช่วงกลางทศวรรษที่ 2530 ที่ไทยเริ่มใช้นโยบายการเปิดเสรีการเงินช่วงที่สอง คือ การเปิดเสรีบัญชีทุนหรือการเปิดใช้วิเทศธนกิจกรุงเทพทำให้เงินทุนต่างประเทศที่เป็นเงินทุนระยะสั้นที่เป็นทุนเก็งกำไรจำนวนมากไหลเข้าประเทศโดยเฉพาะเงินทุนจากตลาดการเงินของสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งอัตราดอกเบี้ยในประเทศดังกล่าวต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในไทยอย่างมาก เมื่ออัตราดอกเบี้ยในประเทศเหล่านี้ลดลงเงินทุนในประเทศเหล่านี้จึงเริ่มแสวงหาแหล่งลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าในประเทศ เช่น การไปลงทุนระยะสั้นในตลาดเงินและตลาดทุนในประเทศต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงไทย

Kregel (2001: 52) และ Winters (2000: 34) ซึ่งว่าการในสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินสถาบันการเงินระหว่างประเทศภาคเอกชนนั้นขยายตัวอย่างรวดเร็ว สถาบันการเงินเหล่านี้ควบคุมเงินทุนจำนวนมากโดยได้นำไปลงทุนในตลาดเงินและตลาดทุนในประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นตลาดเกิดใหม่ เขาซึ่งว่าสถาบันการเงินระหว่างประเทศเหล่านี้มีจุดบกพร่องที่ทำให้รายการการลงทุนจำนวนมากในตราสารหนี้และอนุพันธ์ทางการเงิน ไม่เป็นที่เปิดเผยต่อผู้ตรวจสอบบัญชีหรือต่อสาธารณชน รวมถึงไม่เป็นที่เปิดเผยต่อหน่วยงานกำกับตรวจสอบในระดับประเทศ เช่น ธนาคารกลางซึ่งการปกปิดข้อมูลดังกล่าวถือเป็นจุดบกพร่องที่สำคัญที่ทำให้สถาบันการเงินระหว่าง

ประเทศเหล่านี้ลงทุนอย่างขาดความระมัดระวัง นักวิชาการเหล่านี้ชี้ว่าวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา เช่น ไทยไม่ใช่เกิดจากความไร้ประสิทธิภาพในการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินและการกำกับนโยบายการเงินในประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้นเนื่องจากที่ผ่านมาแม้แต่ธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกาเองก็ยังไม่สามารถกำกับตรวจสอบพวกสถาบันการเงินของตนที่ไปลงทุนในตราสารหนี้และอนุพันธ์การเงินได้

Kregel (2001: 49) ชี้ว่าการที่ระบบการเงินโลกมีสภาพการเก็งกำไรสูง เงินทุนระหว่างประเทศจำนวนมากมีการไหลเวียนลงทุนในตลาดเงินตลาดทุนในประเทศต่าง ๆ ในระยะเวลาอันรวดเร็ว การเปิดเสรีทางการเงินก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในไทย ทำให้เศรษฐกิจไทยกลายเป็นเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ และเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การที่ค่าเงินของประเทศจีนซึ่งเป็นคู่แข่งทางการค้าที่สำคัญของไทยมีค่าเงินที่ต่ำลง ทำให้ภาคการส่งออกของไทยเริ่มที่จะมีปัญหา หรือ การที่ค่าเงินเยนของญี่ปุ่นที่อ่อนตัวลงแล้วแต่ส่งผลต่อค่าเงินบาททำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจไทย

Winters (2000: 41-44) เสนอว่าความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจไทยนั้นไม่ใช่สาเหตุสำคัญที่ทำให้ปัญหาเศรษฐกิจลุกลามกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจ เขาเชื่อว่าสาเหตุของปัญหามาจากการที่นักลงทุนต่างประเทศมีพฤติกรรมตื่นตระหนก (panic) ต่อปัญหาเศรษฐกิจพื้นฐานของไทยโดยเฉพาะตัวเลขการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยที่เพิ่มสูงขึ้น, การส่งออกที่ตกต่ำลงและปัญหาความไม่มั่นคงของสถาบันการเงินของไทย จึงต่างพากันถอนเงินลงทุนของตนออกจากประเทศไทย (herding) พฤติกรรมดังกล่าวของนักลงทุนประกอบกับการเข้ามาโจมตีค่าเงินบาททำให้ไทยต้องประสบกับปัญหาการขาดเงินทุนสำรองอย่างรวดเร็วเนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยนำไปป้องกันค่าเงินบาทของ รวมถึงการไหลออกของเงินกู้ต่างประเทศระยะสั้น และการไหลออกของเงินลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของนักลงทุนต่างชาติ

แนวคิดนี้ชี้ว่าการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโลกเป็นผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจไทยและเป็นสาเหตุของปัญหาเศรษฐกิจ การที่นโยบายการเงินของไทยที่ไม่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพปัญหาเศรษฐกิจในขณะนั้น นักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้ชี้ว่าเป็นเรื่องปกติของประเทศกำลังพัฒนาที่เริ่มใช้นโยบายการเงินแบบเปิดเสรีในกรณีของไทยนั้นความผิดพลาดในนโยบายการเงินที่ทำให้เกิดผลความเสียหายจำนวนมากนั้นเกิดจากการที่ระบบการเงินระหว่างประเทศในขณะนั้นมีเงินทุน

ที่หมุนเวียนในตลาดจำนวนมากกว่าที่เคยมี ดังนั้นวิกฤตในไทยจึงรุนแรงกว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาของประเทศกำลังพัฒนา

นักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงนีโอมาร์กซิสมองปัญหาเศรษฐกิจของไทยโดยเน้นว่าปัญหาความล้มเหลวของนโยบายการเงินนั้นมาจากการใช้นโยบายการเงินของทางการไทยที่ผิดพลาดที่เปิดเสรีทางการเงินโดยที่ทางการไทยไม่สามารถดำเนินนโยบายการเงินที่จะปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้ซึ่งเป็นปกติของประเทศกำลังพัฒนา การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจภายในประเทศพวกเขาเชื่อว่าปัญหาความล้มเหลวของนโยบายการเงินไทยไม่ได้มาจากปัญหาเชิงสถาบันภายในประเทศหรือโครงสร้างในระบบการเมือง, เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย แต่ปัญหาอยู่ที่การไหลเวียนของเงินทุนระหว่างประเทศจำนวนมากในระบบการเงินระหว่างประเทศที่ขาดหน่วยงานในระดับนานาชาติที่มากควบคุม

แนวทางดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาของนโยบายการเงินไทยที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงสร้างของสถาบันการเงินในประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น สหรัฐอเมริกา, เยอรมัน, และญี่ปุ่น ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในไทย การที่นักวิชาการเหล่านี้ชี้ถึงความผิดพลาดของนโยบายการเงินไทยว่ามาจากการใช้นโยบายการเงินที่เปิดเสรีทางการเงินซึ่งก็คล้ายกับแนวคิดนักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบัน แต่นักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงนีโอมาร์กซิสกลับมองว่าการเปิดเสรีทำให้บทบาทของการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโลกหรือระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งต่างกับการศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันที่ชี้ว่าสาเหตุของปัญหานโยบายการเงินมาจากปัจจัยโครงสร้างภายในประเทศ

แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงนีโอมาร์กซิสถูกโต้แย้งในประเด็นที่มุ่งเน้นศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจโลกหรือระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากกว่าที่จะเน้นศึกษาโครงสร้างปัจจัยภายใน เช่น โครงสร้างเชิงสถาบันทางเศรษฐกิจ, การเมือง และสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการระดมการนโยบายการเงินรวมถึงไม่ได้ให้ความสำคัญในการศึกษาต้นนโยบายการเงินเช่นเดียวกับที่นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกได้ศึกษา แนวทางดังกล่าวจึงขาดความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดในแต่ละประเทศในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบันแย้ง

ว่าการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศเป็นปัจจัยภายนอกที่เกิดกับประเทศต่าง ๆ โดยเป็นทั้งข้อจำกัดและข้อสนับสนุนในการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีข้อโต้แย้งแนวการศึกษาดังกล่าวว่าไม่สามารถอธิบายได้ว่าเหตุใดไทยจึงเกิดวิกฤติก่อนประเทศอื่นที่ต่างอยู่ในบริบทของเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ไม่แตกต่างกัน

นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกยังตั้งข้อสงสัยกับแนวคิดดังกล่าวในประเด็นที่ว่าหากเศรษฐกิจภายในประเทศกำลังพัฒนารวมถึงประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกหรือมีระดับพึ่งพิงกับระบบเศรษฐกิจโลก นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกตั้งข้อสงสัยว่าหากเป็นเช่นนั้น นโยบายการเงินของไทยหรือประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายไม่ควรที่จะตอบสนองต่อกลไกการตลาดภายในประเทศเนื่องจากแนวคิดดังกล่าวเสนอว่านโยบายการเงินของไทยมาจากอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจโลก ดังนั้นนโยบายการเงินของประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ น่าจะเหมือนกันแต่ในทางปฏิบัตินโยบายการเงินของประเทศกำลังแต่ละประเทศก็ยังคงมีความแตกต่างกันและต่างเป็นนโยบายที่ตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศทั้งสิ้น

ในทางปฏิบัติการจำแนกประเภทว่างานของนักวิชาการใดจัดอยู่ในแนวคิดสามแนวที่กล่าวมาคือ แนวคิดเศรษฐศาสตร์คลาสสิก, แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสถาบัน และแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงนีโอมาร์กซิส อย่างสมบูรณ์นั้นเป็นเรื่องที่ยากเนื่องจากนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องวิกฤติเศรษฐกิจต่างกล่าวถึงนโยบายการเงินของไทยในแนวทางที่มีจุดเน้นในแนวทางหนึ่งแต่ก็มิได้ละเลยที่จะกล่าวถึงนโยบายการเงินดังกล่าวในแนวทางอื่นประกอบ ดังนั้นการจำแนกงานการศึกษาดังกล่าวจึงมิได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งงานของนักวิชาการอย่างเคร่งครัดมากหากแต่เป็นไปเพื่อให้ทราบถึงแนวคิดหลักของผู้้นักวิชาการดังกล่าวว่ามองสภาพปัญหาจากมุมมองใด

งานที่ศึกษานโยบายการเงินไทยในแนวทางเศรษฐศาสตร์คลาสสิกนั้นมักจะเป็นงานของนักวิชาการที่มีภูมิหลังด้านการทำงานในสถาบันการเงินทั้งในและต่างประเทศ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย, กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ ธนาคารโลก เป็นต้นรวมถึงบรรดานักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์จากสถาบันการศึกษาจากในประเทศและต่างประเทศ งานศึกษาแนวทางดังกล่าวเน้นศึกษาตัวนโยบายการเงินในประเทศเป็นหลัก แต่ก็มีได้หมายความว่านักวิชาการเหล่านี้ไม่สนใจประเด็นการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยหรือการศึกษาโครงสร้างเชิงสถาบันในประเทศที่มีผลกระทบต่ออรรถระบวงการณ์นโยบายการเงินของ

ไทย เช่น งานของ Kitti Limskul (2000a) ซึ่งเป็นนักวิชาการในกลุ่มเศรษฐศาสตร์กระแสหลักก็ได้ศึกษาถึงผลของการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทย และนโยบายการเงินของไทย เช่น การเปลี่ยนแปลงในระบบอัตราแลกเปลี่ยนของเงินในปี 2537 ที่ทำให้ค่าเงินหยวนอ่อนตัวลงถึงร้อยละ 40 ทำให้สินค้าที่ผลิตในประเทศจีนมีราคาถูกกว่าสินค้าชนิดเดียวกันของทุกประเทศในแถบเอเชียยกเว้นเวียดนาม, หรือการที่ญี่ปุ่นมีค่าเงินที่อ่อนตัวลงเมื่อเทียบกับเงินเหรียญสหรัฐในปี 2539 ปัจจัยต่างประเทศเหล่านี้มีส่วนทำให้ประเทศที่มีหนี้สินต่างประเทศจำนวนมาก เช่น ไทย หรือเกาหลี ที่ต่างพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ (product cycle) ของตนให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นซึ่งทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศเนื่องจากประเทศเหล่านี้มีระดับเงินออมที่ต่ำ เมื่อการแข่งขันของสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดโลกรุนแรงขึ้น Kitti Limskul เชื่อว่าประเทศที่มีค่าเงินสูงเกินความเป็นจริงจะทำการส่งออกลดลงซึ่งประเทศไทยก็อยู่ในกรณีดังกล่าว ดังนั้นการลดค่าเงินบาทจึงเป็นผลที่มาจากการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะในระดับภูมิภาคด้วย เขาบอกว่าวิกฤติเศรษฐกิจในไทยเป็นวิกฤติที่เกิดจากปัจจัยพื้นฐานในประเทศที่อ่อนแอโดยเฉพาะนโยบายการเงิน (Fundamentals-driven crisis) และจากปัจจัยภายนอกที่มาจากกระแสไหลเวียนของเงินทุนจำนวนมาก (Capital Movement-driven crisis)

นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักอีกท่านคือ Bhanupong Nidhiprabha (1999) และ Bhanupong Nidhiprabha and Warr (2000) ได้ศึกษาความผิดพลาดของนโยบายไทยก็ได้ชี้ถึงประเด็นในเรื่องสถาบันที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการเงิน โดยเขากล่าวว่าการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินในประเทศ เช่น ปัญหาธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ, บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยฟูจิ และเงินทุนเอกชนกิจ ทำให้นักลงทุนไม่มั่นใจในเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินในไทย แต่พวกเขาไม่ได้ถึงบทบาทของสถาบันในประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายการเงินอื่นนอกจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย เช่นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองของกลุ่มทุนการเงินและนักการเมืองพรรคการเมือง และก็ได้ชี้ให้เห็นถึงรายละเอียดของปัญหาความขัดแย้งในธนาคารแห่งประเทศไทย

ในขณะที่ Montes (1998) และ Montes and Popov (1999) ได้อธิบายปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจไทยในแนวทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก โดยชี้ว่านโยบายการเงินไทยในขณะนั้นผิดพลาดไม่ว่าจะเป็นการใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการเปิดเสรีทางการเงินทำให้ค่าเงินบาทถูกบิดเบือนไม่เป็นไปตามความเป็นจริงรวมถึงนโยบายดอกเบี้ยสูงเป็นเวลานานก็ได้ทำร้าย

เศรษฐกิจไทยทั้งภาคอสังหาริมทรัพย์และภาคการส่งออก รวมถึงเขาได้กล่าวถึงการไหลเข้ามาจำนวนมากของเงินทุนระยะสั้นจากการที่ส่วนต่างดอกเบี้ยในประเทศและต่างประเทศสูง Montes ได้กล่าวถึงอิทธิพลของปัจจัยภายนอกบ้างโดยเขาได้ชี้ถึงอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงของค่าเงินหยวนของจีน และการที่ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีการแข่งขันกันมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในไทย เนื่องจากในปี 2539 ไทยมีตัวเลขการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดสูง เขาชี้ว่าวิกฤตเศรษฐกิจนั้นไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดในนโยบายการเงินที่เป็นปัจจัยภายในประเทศแต่เพียงอย่างเดียว สภาพวิกฤตเศรษฐกิจนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดในประเทศกำลังพัฒนาที่ระบบเศรษฐกิจอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านแต่สาเหตุของปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจส่วนหนึ่งมาจากการที่ไทยมีระบบเศรษฐกิจของไทยมีการพึ่งพาระบบเศรษฐกิจโลกมากทั้งในแง่ตลาดและเงินทุน ดังนั้นการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นในตลาดโลกและการไหลออกของเงินทุนระยะสั้นจำนวนมากเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในไทย (Montes and Popov, 1999: 3-4)

นักเศรษฐศาสตร์สถาบันต่างเน้นการศึกษาวิกฤตเศรษฐกิจไทยว่าเกิดจากสภาพปัจจัยภายในประเทศโดยเฉพาะปัญหาด้านโครงสร้างของสถาบันในประเทศที่อ่อนแอ, มีระบบพวกพ้อง, มีความเสื่อมจริยธรรม, ขาดความโปร่งใส และขาดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินธุรกิจ ทำให้เมื่อประเทศเหล่านี้มีนโยบายการเปิดเสรีทางการเงินแล้วจึงประสบปัญหาการขาดวินัยในการใช้จ่ายหรือการลงทุน แต่ทั้งนี้นักวิชาการเหล่านี้จะไม่สนใจในการศึกษาประเด็นสาเหตุอื่นที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในไทย Stephan Haggard นักเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบันที่สนใจปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในไทยได้เน้นถึงปัจจัยภายใน ได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคที่มีความสำคัญที่ทำให้ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงไป และมีส่วนทำให้เกิดปัญหาการส่งออกที่ตกต่ำลงรวมถึงปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด นำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจตามมา

งานของ Lauridsen ซึ่งศึกษาวิกฤตเศรษฐกิจไทยก็ชี้ถึงสภาพปัญหาโครงสร้างสถาบันในกระบวนการนโยบายการเงินของไทยทั้งที่เป็นสถาบันการเมือง เช่น พัฒนาการของพรรคการเมือง รวมถึงระบบอุปถัมภ์ของไทย ตลอดจนศึกษาพัฒนาการของสถาบันทางราชการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการเงิน เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย งานของเขาเน้นถึงสภาพปัญหาของกระบวนการนโยบายการเงินที่เกิดจากความสัมพันธ์ในเชิงระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองของไทย ซึ่งรวมถึงระบบพวกพ้องในการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนของไทย แม้ว่าเขาจะให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในประเทศ

มากแต่เขาก็มิได้ละเลยที่จะกล่าวถึงปัจจัยภายนอกที่มีส่วนทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจโดยเฉพาะปัจจัยการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจของภูมิภาค เช่น การเปลี่ยนแปลงค่าเงินหยวนของจีน และเงินเยนของญี่ปุ่น

ความอ่อนแอของรัฐในประเทศกำลังพัฒนานั้น Linda Weiss and John M. Hobson (1995) ได้กล่าวว่าในประเทศที่เป็นรัฐอ่อนแอ (weak state) นั้นสถาบันต่าง ๆ ในประเทศที่มีส่วนในกระบวนการนโยบายการเงินทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนั้นมักอ่อนแอทำให้รัฐขาดความสามารถในการปรับตัวทางนโยบาย (transformation) ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศเหล่านี้ประสบปัญหาการบริหารนโยบายการเงิน เขาเสนอว่าในยุคโลกาภิวัตน์ทางการเงินประเทศที่กำลังพัฒนาที่ปรับใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินมักมีโอกาที่จะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจจากการใช้นโยบายดังกล่าว

ในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์เชิงนีโอมาร์กซิสต์นั้นเน้นศึกษาอิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่มีต่อนโยบายการเงินไทย ซึ่งเสนอว่าการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกอย่างรวดเร็วเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ให้นโยบายการเงินไทยไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่ทั้งนี้นักวิชาการเหล่านี้ก็ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในบ้างโดยเฉพาะปัญหาของตัวนโยบายการเงินไทยว่าไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาอย่างไร เช่น ปัญหาความขัดแย้งกันของเป้าหมายของนโยบายการเงิน (The Unholy Trinity) ว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการที่กระบวนการโลกาภิวัตน์ทางการเงินที่ส่วนสำคัญที่ผลักดันให้เกิดปัญหาตามมาในไทย เมื่อสภาพเศรษฐกิจระหว่างประเทศเปลี่ยนไปนโยบายการเงินไทยไม่สามารถจัดการสภาพปัญหาในประเทศที่เกิดจากปัจจัยภายนอกได้ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจตามมา แต่นักวิชาการแนวนี้ก็ไม่ได้กล่าวถึงปัญหาเชิงสถาบันในประเทศของไทย

นักวิชาการบางท่านได้ศึกษาปัญหาวิกฤติการเงินและนโยบายการเงินในขณะนั้นโดยใช้แนวทางการศึกษาทั้งแนวปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ กล่าวคือศึกษาทั้งแนวทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่มีตัวนโยบายการเงินเป็นแกนที่ใช้เริ่มศึกษาปัญหาเศรษฐกิจไทย และเชื่อมโยงปัจจัยภายนอกที่เป็นการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะกระบวนการโลกาภิวัตน์ และศึกษาปัจจัยภายในประเทศ เช่น โครงสร้างเชิงสถาบันการเมือง, เศรษฐกิจ และสังคม ว่ามีรูปแบบความสัมพันธ์กันที่มีผลต่อนโยบายการเงินไทยอย่างไร นักวิชาการที่ศึกษาลักษณะดังกล่าว เช่น รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2543ก; 2543ข; 2545) และ John Laird (2000) เป็นต้น แต่ทั้งนี้นักวิชาการทั้งสองก็ได้ให้รายละเอียดที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัย

ภายนอกที่เป็นข้อจำกัดหรือชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการเงินของไทยอย่างชัดเจนในรูปแบบของลำดับเหตุการณ์

1.4 กรอบทฤษฎีในการวิเคราะห์

การศึกษาความล้มเหลวของนโยบายการเงินของไทยที่ได้พบทวนดังกล่าวนั้นพบว่าเป็นการศึกษาที่เน้นในแนวทางแยกส่วนในการพิจารณาสภาพปัญหาซึ่งมีผลดีในด้านการสร้างความเข้าใจถึงความล้มเหลวของนโยบายการเงินไทยในช่วงเวลาดังกล่าวในรายละเอียดแต่ทำให้การศึกษาดังกล่าวขาดการพิจารณาในเชิงองค์รวม (Holistic view) การศึกษาแนวทางดังกล่าวนี้จะเน้นพิจารณาความล้มเหลวทั้งในเชิงโครงสร้าง (structure) และในเชิงตัวละครระดับบุคคล (agent) โดยพิจารณาโครงสร้างการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทย และระหว่างประเทศ รวมถึงตัวละครต่าง ๆ ในโครงสร้างดังกล่าว

เพื่อที่ศึกษาปัญหาความล้มเหลวของนโยบายการเงินไทยในระหว่างปี 2531-2540 ตามแนวทางเศรษฐศาสตร์การเมือง การสร้างกรอบแนวทางการศึกษาคั้งนี้จะเน้นพิจารณาว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยในเชิงโครงสร้างในประเทศที่ล้มเหลว โดยที่โครงสร้างที่พิจารณานั้นจะประกอบด้วยโครงสร้างทางการเมือง, เศรษฐกิจและสังคมโดยโครงสร้างเหล่านี้มีหลายระดับด้วยกัน เช่น โครงสร้างระดับโลก, ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ การศึกษาในเชิงโครงสร้างนั้นเป็นไปเพื่อชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของกลไก (mechanism) และตัวละครต่าง ๆ (agents) ซึ่งต่างมีความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจอย่างไม่เท่าเทียมกันในระบบโครงสร้างนั้น (อนุสรณ์ ลีมนณี, 2534; Mayhew, 1980: 357) โดยที่ตัวละครต่าง ๆ ในโครงสร้างนั้นมีความสัมพันธ์ต่อกันในเชิงเหตุและผลและกลไกความสัมพันธ์ในโครงสร้างทางสังคม ดังนั้นกลไกความสัมพันธ์ของโครงสร้างนั้นจึงเป็นทั้งปัจจัยข้อจำกัด (constraints) และปัจจัยสนับสนุน (opportunities) หรือเป็นทั้งกฎเกณฑ์ (rules) และทรัพยากร (resources) ต่อตัวละครที่ประกอบอยู่ในโครงสร้างนั้น (duality of structure) (Giddens, 1984: 25; Hay, 1995: 189)

การศึกษาครั้งนี้จะเริ่มจากศึกษาถึงพัฒนาการของโครงสร้างเศรษฐกิจในระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทย แนวการศึกษาดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากแนวคิดจักรวรรดินิยมใหม่ (Neo-imperialism) และแนวคิดระบบโลก (World system) เป็นสำคัญในการแสดงถึงพัฒนาการของระบบทุนนิยมโลกซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา แนวคิดดังกล่าวได้การพัฒนาาระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะระบบการเงินระหว่างประเทศ เริ่มจากระบบการเงินในประเทศที่พัฒนาแล้วในช่วงระหว่างปี 2527-2540 ให้เป็นสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงิน (Financial Globalization) ขึ้น (อนุสรณ์ ลิ้มมณี, 2534; Frieden, 1995; Hout, 1993; Krasner, 1995: 21; Wallerstein, 1979; Weber, 1983)

สภาวะโลกาภิวัตน์ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือระบบทุนนิยมโลกไปจากเดิม โดยเฉพาะทำให้ค่าเงินสกุลสำคัญต่าง ๆ ที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างมาก ซึ่งพลวัตของค่าเงินสกุลต่าง ๆ นี้เกิดจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่เปลี่ยนจากระบบค่าเสมอภาคมาเป็นการลอยตัวค่าเงินหรือปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวอย่างเสรีตามกลไกการตลาดการเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางดักเทคโนโลยีทางการสื่อสารทำให้การเชื่อมโยงของข้อมูลข่าวสารจากที่หนึ่งไปสู่ที่หนึ่งของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว, แม่นยำ และประหยัด (Lairson, 1997: 95), การสร้างเครื่องมือทางการเงินสมัยใหม่โดยเฉพาะอนุพันธ์ทางการเงิน (financial derivatives) จำนวนมากเพื่อใช้ลดความเสี่ยงทางการเงินจากอัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการที่รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จำนวนมากทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาได้เริ่มหันมาใช้นโยบายการผ่อนคลายทางการเงิน (financial deregulation) มากขึ้นเพื่อดึงดูดเงินทุนระหว่างประเทศเข้ามาประเทศตนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้สภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินขยายตัวอย่างรวดเร็ว (Kindleberger, 1987: 63)

สภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินได้เติบโตพร้อมกับการขยายตัวของแนวคิดเศรษฐกิจแบบเสรีใหม่ (Neoliberalism) กล่าวได้ว่า แนวคิดทั้งสองนั้นต่างได้รับประโยชน์จากการที่รัฐในประเทศต่าง ๆ หันมาลดบทบาทของตนในกำกับควบคุมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคโดยเฉพาะนโยบายการเงินของตนลงจากเดิม แนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยมนั้นสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทในทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยที่รัฐให้ความสำคัญกับกลไกการตลาด ในช่วงหลังปี 2527 เป็นต้นมาแนวคิดดังกล่าวเริ่มเป็นที่นิยมเมื่อประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนา เช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ เริ่มใช้นโยบายการ

เปิดเสรีทางการเงินโดยรัฐในประเทศเหล่านี้ได้อนุญาตให้เงินทุนระหว่างประเทศไหลเข้าออกลงทุนในตลาดเงินตลาดทุนในประเทศอย่างเสรีซึ่งต่อมาประเทศต่าง ๆ จำนวนมากทั้งที่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาต่างเริ่มหันมาใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินตามสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ กล่าวได้ว่าสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินได้กลายเป็นแก่นที่สำคัญของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่เชื่อกลไกการตลาดและการเงินเสรีนั้นจะทำให้ระบบเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพ แนวคิดเสรีนิยมใหม่นี้สนับสนุนการแข่งขันระหว่างประเทศอย่างเสรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบเศรษฐกิจการเงิน, การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ (Frieden, 1995: 284)

การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เกิดจากสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินส่งผลต่อการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจภายในของประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะการไหลเข้าออกของเงินทุนระหว่างประเทศจำนวนมากนั้นได้เป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นข้อจำกัดสำคัญในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของรัฐต่าง ๆ (Andrews, 1994; Hirschman, 1978; Lairson, 1997: 95) รัฐในประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วต้องปรับเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของตน โดยเฉพาะนโยบายการเงินไปในแนวที่ผ่อนคลายการควบคุมเงินทุนต่างประเทศและหันมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวแทนที่การใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตายตัว (Andrews, 1994; Garret, 2000: 110-111; Goodman and Pauly, 1995: 303; Lairson, 1997: 100)

แนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่นั้นเน้นการเปิดเสรีทางการค้าและการเงินระหว่างประเทศ ลดบทบาทของภาครัฐในการควบคุมกำกับดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคลงโดยปล่อยให้กลไกการตลาดได้มีบทบาทในทางเศรษฐกิจมากขึ้น แนวคิดดังกล่าวสนับสนุนให้ภาครัฐกิจเอกชนระหว่างประเทศขนาดใหญ่เข้ามามีบทบาทในการลงทุนในประเทศมากขึ้น สถาบันเหล่านี้ เช่น บริษัทลงทุนข้ามชาติ (Multi-National Corporation), ธนาคารพาณิชย์ระหว่างประเทศ, สถาบันการเงินระหว่างประเทศ, และกองทุนต่าง ๆ บทบาทของสถาบันการเงินระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วภายหลังเกิดวิกฤตราคาน้ำมันในตลาดโลกในปี 2516 และ 2523 เป็นต้นมา สถาบันการเงินระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศแทนการลงทุนของภาครัฐ การลงทุนของบริษัทข้ามชาติในประเทศกำลังพัฒนานั้นทำให้เกิดการสร้างงานในประเทศ และทำให้เศรษฐกิจของประเทศที่มีเงินทุนไหลเข้านั้นขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่กำลังพัฒนาที่ขาดแคลนเงินทุนและมีระดับการออมในประเทศน้อยกว่าระดับการลงทุนในประเทศ (Strange, 1995:61)

สภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินทำให้ตลาดเงินระหว่างประเทศขยายตัวอย่างมากเงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเวียนลงทุนอย่างเสรีในประเทศที่เป็นศูนย์กลางการเงินและประเทศต่าง ๆ ในโลกที่หันมาใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน ในสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินได้มีการพัฒนานำเอาสกุลเงินของประเทศต่างๆ ใช้เป็นสินค้าเพื่อการซื้อขายเก็งกำไรในตลาดการเงินระหว่างประเทศซึ่งส่งผลให้การเคลื่อนไหวของค่าเงินสกุลสำคัญมีความผันผวนอย่างมากนอกจากนี้การที่เงินทุนจำนวนมากเคลื่อนย้ายไหลเข้าออกประเทศต่าง ๆ ในระยะเวลารวดเร็ว ส่งผลให้รัฐในประเทศต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ได้ รัฐที่ใช้โยบายการเปิดเสรีทางการเงินมักประสบกับปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดจากดำเนินนโยบายการเงินที่มีเป้าหมายทางการเงินขัดแย้งกันเอง (The Unholy Trinity) รัฐและธนาคารกลางในประเทศต่าง ๆ ที่ใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินเหล่านี้มักขาดความสามารถในการบริหารจัดการปริมาณเงินในประเทศให้มีประสิทธิภาพได้เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนที่จะใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน* (Cohen, 1995; Steinherr, 1998: xviii; Strange, 1986: 134)

สภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินมีผลกระทบต่อรัฐในประเทศกำลังพัฒนาที่ประกาศใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน เช่นกัน จากการใช้รัฐในประเทศเหล่านี้ต่างมีความอ่อนแอในทางเศรษฐกิจอยู่แล้วและมักประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเรื้อรัง, ปัญหาสภาพหนี้

* ปัญหาที่ธนาคารกลางในประเทศต่าง ๆ ประสบ คือปัญหาในการบริหารจัดการปัจจัยนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่ขัดแย้งกันเอง (Unholy Trinity or Trilemma or Irreconcilable Trinity) ของ นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่มีเสถียรภาพโดยเฉพาะอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (fix exchange rate system), นโยบายการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี (international capital mobility), และ นโยบายเศรษฐกิจมหภาครวมถึงนโยบายการเงินที่เป็นอิสระของรัฐ (national autonomy in macroeconomic policy) แนวคิดนี้นำเสนอในช่วงระหว่างทศวรรษที่ 2510 โดย นักเศรษฐศาสตร์ชาวแคนาดาผู้เคยได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ชื่อ Robert Mundell รายละเอียดโปรดดูงานของ Paul Krugman. 1999. The Return of Depression Economics. *Foreign Affairs*. vol.78 no.1. หน้า 60-63 และ Robert Gilpin. 2000b. The Retreat of the State, In Thomas C. Lawton, James N. Rosenau, and Amy C. Verdun (eds.). *Strange Power: Shaping the parameters of international relations and international political economy*. pp.197-214. Aldershot: Ashgate. หน้า 205.

ต่างประเทศจำนวนมาก, ปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน, มีระดับปัญหาการทุจริตในวงราชการสูง และมีโครงสร้างเชิงสถาบันทางการเงินและเศรษฐกิจที่อ่อนแอ ดังนั้นเมื่อรัฐในประเทศเหล่านี้หันมาใช้นโยบายเปิดเสรีทางการค้าและการเงินซึ่งมีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจในประเทศมีความผูกพันกับระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้น รัฐในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้จึงต้องปรับนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของตนตามสภาวะโลกาภิวัตน์ดังกล่าวทั้งนี้เพื่อที่จะดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศจำนวนมากของสถาบันการเงินระหว่างประเทศต่าง ๆ และบรรษัทข้ามชาติต่าง ๆ ที่หมุนเวียนในตลาดการเงินระหว่างประเทศ เงินทุนต่างประเทศที่ไหลเข้ามาักถูกนำไปใช้บรรเทาปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและนำไปกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศให้ขยายตัวเกิดการสร้างงานให้กับประชาชนในประเทศ ดังนั้นเพื่อที่จะดึงดูดเงินลงทุนดังกล่าวรัฐในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้จึงต้องหันมาใช้นโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่เป็นการเปิดเสรีทางการเงินในตลาดการค้าและตลาดการเงิน รวมถึงตลาดทุนตามประเทศที่พัฒนาแล้ว

สภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินรัฐในประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถบริหารเศรษฐกิจมหภาคของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่จากการที่รัฐในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ต่างต้องการประโยชน์จากการสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงิน รัฐเหล่านี้จึงได้เร่งรีบหันมาประกาศใช้นโยบายเศรษฐกิจเสรีโดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการเงินและการสนับสนุนการค้าเสรี นโยบายเศรษฐกิจเหล่านี้ได้สนับสนุนให้เงินทุนต่างประเทศจำนวนมากไหลเข้าประเทศทั้งในรูปของ เงินลงทุนทางตรง (Foreign Direct Investment หรือ FDI) และ เงินลงทุนในตลาดเงินและตลาดทุนไหลเข้าประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้เพื่อหาผลตอบแทนทางการเงินที่สูงกว่าการที่นักลงทุนต่างประเทศเหล่านี้นำไปลงทุนในประเทศของตนการไหลเข้ามาของเงินทุนต่างประเทศจำนวนมากเหล่านี้ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ต่อมาเมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลงไปประกอบกับผลตอบแทนจากการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้เริ่มลดลงเนื่องจากการขยายตัวเกินไปของภาคการผลิตในประเทศรวมถึงการขยายตัวของภาคธุรกิจที่ไม่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในประเทศที่แท้จริงส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้เริ่มขาดเสถียรภาพอันเกิดจากปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด, และปัญหาสถาบันการเงินในประเทศขาดความมั่นคง นักลงทุนจึงเริ่มที่จะนำเงินทุนต่างประเทศออกจากประเทศเหล่านี้เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุนโดยนักลงทุนต่างโยกย้ายเงินทุนไปลงทุนในประเทศที่มีความเสี่ยงน้อยกว่าการไหลออกของเงินทุนต่างประเทศอย่างรวดเร็วและ

รุนแรงทำให้สภาพเศรษฐกิจประเทศเหล่านี้ประสบกับปัญหาขาดสภาพคล่องในเงินทุนสำรองระหว่างประเทศตามมา (Garret, 2000; Goodman and Pauly, 1995)

ก่อนที่ระบบการเงินระหว่างประเทศจะได้พัฒนามาเป็นสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินนั้นรัฐในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาต่างเคยได้รับผลกระทบจากความผันผวนของระบบเศรษฐกิจโลกโดยที่ปัญหาเหล่านี้บางครั้งนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจในประเทศที่รุนแรง เช่น ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด และปัญหาการขาดดุลบัญชีทุน ปัญหาเศรษฐกิจเหล่านี้ส่งผลให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงอย่างมากทั้งนี้มักเกิดจากการที่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าการเกษตรของประเทศเหล่านี้ลดลงประกอบกับมีการใช้นโยบายการเงิน การคลังที่ผิดพลาดของรัฐในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ เช่น การขาดวินัยทางการคลังโดยรัฐมีการใช้งบประมาณขาดดุลงสูง (budget deficits) อย่างต่อเนื่องส่งผลให้หนี้สินภาครัฐเพิ่มสูงขึ้นเปิดโอกาสให้เกิดการโจมตีค่าเงิน และเมื่อเงินทุนสำรองของประเทศลดลงถึงระดับวิกฤติ (critical level) รัฐจำต้องยกเลิกนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ โดยค่าเงินนั้นลดลงอย่างมาก (First-generation Model) (Krugman, 1999: 31) ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจรูปแบบดังกล่าวส่วนใหญ่เกิดในประเทศลาตินอเมริกาในช่วงปี 2523-2528 ประเทศที่ประสบปัญหาเหล่านี้ต่างต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินอย่างเร่งด่วนจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารโลก ซึ่งสถาบันทางการเงินระหว่างประเทศทั้งสองมักให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าวโดยให้รัฐในประเทศเหล่านี้หันมาใช้แนวทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ที่เน้นการใช้กลไกการตลาด โดยให้รัฐลดการแทรกแซงทางเศรษฐกิจลง

การที่รัฐในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาหันมาใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการค้าและการเงินได้มีส่วนทำให้กระแสการไหลเวียนของเงินทุนระหว่างประเทศขยายตัวมากขึ้น เงินทุนต่างประเทศจำนวนมากได้ไหลเข้าไปลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะภาคการเงินในประเทศเหล่านี้ที่ขยายตัวตาม การขยายตัวอย่างรวดเร็วของสถาบันการเงินในประเทศกำลังพัฒนาได้กลายเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้ (Krugman, 1999: 32) ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิดเสรีโดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการเงิน สถาบันการเงินภาคเอกชนระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการนำเงินทุนเข้ามาในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้โดยให้สินเชื่อผ่านสถาบันการเงินในประเทศกำลังพัฒนา หรือให้กู้ยืมโดยตรงแก่ภาคธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาหรือการซื้อตราสารหนี้ของภาคธุรกิจเอกชนเหล่านี้ในสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินสถาบันการเงินภาคเอกชนในประเทศกำลังพัฒนาได้

พัฒนาเป็นผู้กักเงินทุนต่างประเทศที่สำคัญแทนภาครัฐ โดยสัดส่วนของหนี้ต่างประเทศที่เกิดจากการกักเงินของภาคเอกชนนั้นขยายตัวสูงกว่าการก่อหนี้ต่างประเทศของภาครัฐอย่างมาก

สถาบันการเงินในประเทศกำลังพัฒนามักขาดประสบการณ์ในการบริหารสินเชื่อที่ดี, ระบบเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนามักอยู่ในระบบอุปถัมภ์หรือทุนนิยมพวกพ้อง (crony capitalism) สถาบันการเงินเหล่านี้มักปล่อยสินเชื่อจำนวนมากเกินไปให้กับภาคธุรกิจในประเทศโดยขาดความระมัดระวัง หรือดำเนินงานโดยมีความเสี่ยงทางจริยธรรม (moral-hazard-driven lending) การดำเนินธุรกิจดังกล่าวมีผลต่อสถานะทางการเงินของสถาบันการเงินในประเทศตามมา ในประเทศกำลังพัฒนาปัญหาดังกล่าวมักขยายตัวกลายเป็นปัญหาสถาบันการเงินในประเทศขนาดใหญ่ส่งผลต่อระบบการเงินทั้งระบบ และมีผลให้นักลงทุนต่างประเทศต่างพากันถอนเงินลงทุนในสถาบันการเงินเหล่านี้รวมถึงชะลอการลงทุนในตลาดทุนและตลาดเงินในประเทศเหล่านี้ เงินทุนต่างประเทศที่ไหลออกดังกล่าวส่งผลต่อเงินลงทุนสำรองของประเทศ ในสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินรัฐในประเทศกำลังพัฒนาที่หันมาใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินได้กลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตสถาบันการเงินในประเทศซึ่งวิกฤตดังกล่าวมักขยายตัวกลายเป็นปัญหาการไหลออกของเงินลงทุนสำรองระหว่างประเทศ ซึ่งการขาดแคลนเงินลงทุนสำรองของประเทศกำลังพัฒนาอย่างรุนแรงในระยะเวลาดังกล่าวจะส่งผลต่อค่าเงินของประเทศ เนื่องจากนักลงทุนต่างประเทศจะขาดความมั่นใจในระบบเศรษฐกิจ ส่งผลให้ค่าเงินอ่อนตัวลงจากเดิม (Marion, 1999: 4-7; McKinnon and Pill, 1996 ; Montes and Popov, 1999: 12-14)

การดำเนินนโยบายการเงินของรัฐในประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบความสำเร็จนั้น รัฐในประเทศเหล่านี้ต้องสามารถฉกฉวยและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้กับระบบเศรษฐกิจภายในอย่างระมัดระวัง เมื่อสภาวะเศรษฐกิจระหว่างประเทศตกต่ำลงรัฐในประเทศเหล่านี้ต้องสามารถปรับระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศมีความเสียหายหรือได้รับผลกระทบน้อยที่สุดรัฐที่มีลักษณะดังกล่าวนี้เป็นรัฐที่เข้มแข็ง (Strong State) สามารถดำเนินนโยบายสาธารณะที่ทำให้เกิดความมีเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจ, มีสภาพเป็นรัฐแข่งขัน (Competitive State) เพื่อให้ได้เปรียบแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศ, มีโครงสร้างเชิงสถาบันภายในประเทศที่สามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป (Domestic transformative capacities) และรัฐแสดงบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมของภาคธุรกิจทางเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศให้

สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก, รัฐเหล่านี้มีความสามารถในการดึงดูดทรัพยากรในประเทศที่มีจำกัด นำไปใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีระบบราชการส่วนกลางที่ปลอดจากการเมืองเป็นผู้วางแผน เศรษฐกิจโดยที่รัฐได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากภาคเอกชน (Cerny, 1996: 124-125; Haggard :1995; Palan, 2000: 149-162; Weiss, 1998: 4-5; Weiss, 1999)

แต่รัฐในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่เน้นมักเป็นรัฐที่อ่อนแอ (Weak State) ขาดความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอก รัฐเหล่านี้มักมีนโยบาย เศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกับสภาพข้อจำกัดที่เป็นปัจจัยภายนอกแต่มีนโยบายสาธารณะที่มุ่งเน้นตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ภายในประเทศเป็นหลัก เนื่องจากรัฐในประเทศ กำลังพัฒนาเหล่านี้มีลักษณะความสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์ภายในประเทศอย่างไม่เท่าเทียมกัน รัฐในประเทศกำลังพัฒนามักมีความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองอย่างชัดเจนกับกลุ่ม ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจบางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มทุนขนาดใหญ่ เช่น กลุ่มทุนอุตสาหกรรม, กลุ่มทุน การเงิน, หรือกลุ่มนายทุนที่ดินรายใหญ่ มักเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินที่สำคัญของพรรค เนื่องจาก กลุ่มทุนเหล่านี้จึงมีอำนาจต่อรองทางการเมืองสูง, มีอิทธิพลเหนือพรรคการเมือง ดังนั้นรัฐในประเทศ เหล่านี้จึงกลายเป็นเสมือนเครื่องมือของกลุ่มทุน (Instrumentalist State) โดยรัฐตอบสนองกลุ่ม ผลประโยชน์เหล่านี้ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ผ่านนโยบายสาธารณะของรัฐ ในขณะที่กลุ่ม ผลประโยชน์อื่นที่มีการรวมตัวกันอย่างหลวม เช่น กลุ่มเกษตรกร, กลุ่มผู้ใช้แรงงาน หรือกลุ่มชนชั้น กลางนั้นขาดพลังต่อรองทางการเมืองและไม่มียุทธิพลต่อรัฐในกระบวนการนโยบายสาธารณะเท่ากับ กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นนายทุนพรรคการเมือง (Dahl, 1972; Lindblom, 1977: 170-188; Miliband, 1969)

รัฐในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีพื้นฐานวัฒนธรรมการเมืองในเชิงอุปถัมภ์สูงซึ่งภายใต้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศมักจะมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม ทางการเมืองของพรรคการเมือง แม้ว่าประเทศเหล่านี้จะมีารเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างส่วนบนหรือ โครงสร้างอำนาจรัฐที่มีความเป็นประชาธิปไตยในรูปแบบโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งทั่วไปจาก ประชาชนทั้งประเทศแล้วก็ตามทั้งนี้เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงมีอยู่และได้พัฒนาลักษณะรูปแบบ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างกลุ่มการเมืองและกลุ่มธุรกิจเป็นไปในลักษณะต่างตอบแทนในทาง เศรษฐกิจและการเมืองอย่างใกล้ชิดและซับซ้อนมากกว่าเดิม

นักการเมืองทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนานั้นต่างเป็นผู้มีเหตุผล (Rational) ทางการเมืองที่จะสร้างความชอบธรรมในการดำรงอยู่ในอำนาจทางการเมืองโดยต้องรักษา และขยายฐานเสียงทางการเมืองของตนเพื่อที่จะได้กลับเข้ามาบริหารประเทศเป็นรัฐบาลต่อและในประเทศกำลังพัฒนาเงินเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการที่จะทำให้ให้นักการเมืองนั้นได้รับการเลือกตั้ง ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองระหว่างนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ดังกล่าวการดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐบาลจึงเป็นผลลัพธ์ของการประสานประโยชน์ระหว่างนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศภายใต้โครงสร้างระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองในช่วงเวลาหนึ่ง นโยบายดังกล่าวมักจะเป็นนโยบายที่หวังผลทางเศรษฐกิจและผลทางการเมืองในระยะสั้นตามวาระทางการเมือง, เป็นนโยบายมุ่งตอบสนองกลุ่มผลประโยชน์ของตนในรูปแบบการให้สัมปทาน หรือมีการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (rent seeking) ในโครงการต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่จะไม่มีประสิทธิภาพ, นโยบายเหล่านี้มีแนวโน้มในการทำลายความน่าเชื่อถือทางการเงินและการคลังของประเทศ, แทรกแซงความเป็นกลางของข้าราชการ ดังนั้นนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของรัฐโดยนักการเมืองในประเทศเหล่านี้จึงเป็นนโยบายที่ไม่มีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดความตกต่ำทางเศรษฐกิจ (Haggard, 1995: 452; Maxfield, 1997)

เมื่อรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาคำนึงถึงแต่ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มผลประโยชน์ภายในประเทศที่เป็นฐานทางการเมืองของตนเป็นสำคัญโดยรัฐมิได้ริเริ่มหรือกดดันให้มีการเปลี่ยนแปลงในนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของประเทศในทางที่จะสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาวประกอบกับหากเกิดความเสื่อมถอยในประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานที่ดูแลดำเนินนโยบายการเงิน เช่น ธนาคารกลาง ได้ถูกการเมืองเข้าครอบงำ ทำให้นโยบายการเงินเป็นไปแบบแก้ปัญหาระยะสั้นและเกิดความขัดแย้งในองค์กรดังกล่าวแล้วการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของประเทศจะไม่มีประสิทธิภาพและขาดทิศทาง

การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่ไม่มีประสิทธิภาพดังกล่าวหากเกิดขึ้นในสภาวะที่ประเทศกำลังพัฒนา, ด้อยพัฒนาไม่มีความผูกพันกับระบบเศรษฐกิจโลกมากนักความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นก็มักจะไม่รุนแรง แต่ในทางตรงกันข้ามหากรัฐดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่ไม่มีประสิทธิภาพในขณะที่ประเทศมีระบบเศรษฐกิจที่ผูกพันกับระบบเศรษฐกิจโลกอย่างมาก เช่น มีการใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน, การค้า และการลงทุนที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ทางการเงินนั้น การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่ไม่สอดคล้องกันกับสภาพเศรษฐกิจการเงินระหว่าง

ประเทศ ขาดความระมัดระวัง, ประมาท และการขาดความรู้ด้านพลวัตทางการเงินระหว่างประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศจะขยายตัวและทวีความรุนแรงส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ตามมา (Andrews, 1994: 197; Garret, 2000; Lairson, 1997: 107)

1.5 ตัวแบบในการวิเคราะห์

ตัวแบบในการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้มาจากการสังเคราะห์กรอบทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อศึกษาถึงความล้มเหลวของนโยบายการเงินไทยในช่วงระหว่างปี 2531-2540 โดยตัวแบบในการศึกษาครั้งนี้จะเน้นศึกษาถึงความสัมพันธ์ในเชิงระบบของเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลกและความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างภาคการเมืองกับภาคเศรษฐกิจและสังคมของไทยในการกำหนดนโยบายการเงิน

นโยบายการเงินที่นำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องของโครงสร้างหลักทั้งสี่ ได้แก่

1. โครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับโลก
2. โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทย
3. โครงสร้างเชิงสถาบันของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินของไทย
4. โครงสร้างเชิงสถาบันของภาคการเมืองและภาครัฐที่อยู่ในกระบวนการกำหนดนโยบายตามกฎหมายโดยเฉพาะธนาคารแห่งประเทศไทย

นโยบายการเงินที่สร้างเสถียรภาพและการเจริญเติบโตให้กับระบบเศรษฐกิจนั้นมีพื้นฐานของนโยบายที่มีความสอดคล้องกันของโครงสร้างทั้งสี่ดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจไทยนั้นลดความเสียหายจากความผันผวนในระบบเศรษฐกิจโลกในยุคโลกาภิวัตน์ทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามหากนโยบายการเงินไทยมีพื้นฐานจากความขัดแย้งกันของตัวนโยบายการเงินในเชิงเศรษฐศาสตร์ประกอบกับเกิดความไม่สอดคล้องระหว่างรูปแบบความสัมพันธ์ของโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองภายในประเทศกับโครงสร้างเศรษฐกิจภายนอกประเทศแล้ว นโยบายการเงินดังกล่าวมีแนว

เน้นที่จะล้มเหลวสูง การศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของโครงสร้างทั้งสิ้นในช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการอธิบายความล้มเหลวของนโยบายการเงินของไทย

1.6 สมมติฐานในการศึกษา

ความล้มเหลวของนโยบายการเงินไทยที่นำไปสู่การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 นั้นมีสาเหตุต่อไปนี้

1. สภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินมีผลกระทบต่อภาครัฐและภาคเอกชนไทย และเป็นปัจจัยสำคัญที่ชักจูงหรือเป็นข้อจำกัดต่อภาคการเมืองและภาคเอกชนในประเทศในการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินของไทย

2. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองระหว่างนักการเมืองพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินในบริบทการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีผลต่อการดำเนินนโยบายการเงินของไทยโดยมีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินนโยบายการเงินของรัฐไม่สอดคล้องกับสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงิน

3. ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองโดยเฉพาะของรัฐบาลผสมและความไม่มีประสิทธิภาพของธนาคารแห่งประเทศไทยส่งผลให้รัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ เมื่อเกิดปัญหาวิกฤติสถาบันการเงินและปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดทำให้นักลงทุนชาวไทยและนักลงทุนต่างชาติขาดความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจไทย

1.7 ขอบเขตการศึกษา

1. เน้นการศึกษาความล้มเหลวของนโยบายการเงินของไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2531

ถึง พ.ศ.2540

2. ศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจการเงินระหว่างประเทศโดยเฉพาะภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงิน

3. ศึกษาพัฒนาการทางการเมืองของไทย พัฒนาการของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงในธนาคารแห่งประเทศไทย และเครือข่ายความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง ของนักการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ช่วงระหว่างปี พ.ศ.2531 ถึง พ.ศ. 2540

3. ศึกษาถึงผลกระทบของปัจจัย ข้อ 1,2 และ 3 ที่มีต่อกระบวนการดำเนินนโยบายการเงินของไทยในช่วงเวลาดังกล่าว

1.8 วิธีการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์และลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ โดยอาศัยแหล่งข้อมูลจากเอกสารทั้งเอกสารที่เป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ เช่น เอกสารหรือหนังสือของทางราชการต่างๆ, ขององค์การการเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเอกสารที่เป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิ เช่น เอกสารทางวิชาการ, จุลสาร, นิตยสารทางวิชาการ, หนังสือวิชาการ, ผลงานทางวิชาการ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ เป็นต้น

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยภายนอกประเทศที่มีต่อการดำเนินนโยบายการเงินของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินซึ่งเป็นทั้งข้อจำกัดและข้อสนับสนุนในกระบวนการดำเนินนโยบายการเงินไทย
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงิน นักการเมือง พรรคการเมือง และธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีต่อกระบวนการดำเนินนโยบายการเงินไทยในทศวรรษ 2530
3. การศึกษาเรื่องนี้สามารถพัฒนาเป็นกรอบตัวแบบในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงิน นักการเมือง พรรคการเมือง และธนาคารแห่งประเทศไทย ในรูปแบบใดที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายการเงินไทยที่มีผลกระทบทำให้เสถียรภาพในทางเศรษฐกิจของประเทศลดลง และสามารถนำมาพัฒนาองค์ความรู้ด้านการศึกษาระบบการนโยบายการเงินในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองในประเทศ
4. ศึกษาเป็นแนวทางเพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจและธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินนโยบายการเงินที่ผิดพลาดอีก โดยเฉพาะชี้ให้เห็นถึงโทษของการบริหารนโยบายการเงินที่ผิดพลาดภายใต้บริบทของสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงินและการใช้นโยบายเปิดเสรีทางการเงิน

1.10 แนวทางในการนำเสนอ

บทที่ 1 บทนำ บทนี้นำเสนอถึงสภาพปัญหาความล้มเหลวของนโยบายการเงินไทย, วัตถุประสงค์ของการวิจัย, ทบทวนวรรณกรรม, กรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์, ตัวแบบในการวิเคราะห์, สมมติฐานในการศึกษา, ขอบเขตในการศึกษา, วิธีการศึกษา, นิยามศัพท์ และประโยชน์ที่จะได้รับ

บทที่ 2 นโยบายการเงินก่อนปี 2531 บทนี้เสนอพัฒนาการของนโยบายการเงินตั้งแต่มีการก่อตั้งธนาคารแห่งประเทศไทยในปี 2485 เป็นต้นมา จนถึงปี 2530 เสนอถึงอิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายการเงิน รวมถึงการแทรกแซงทางการเมืองที่มีต่อการทำงานของธนาคารแห่งประเทศไทย

บทที่ 3 โลกาภิวัตน์ทางการเงินกับนโยบายการเงินไทย บทนี้เสนอถึงพัฒนาการของระบบการเงินระหว่างประเทศเป็นทั้งข้อสนับสนุนและข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายการเงินของไทยในช่วงทศวรรษ 2530 โดยเฉพาะบทบาทของบริษัทข้ามชาติ สถาบันการเงินระหว่างประเทศที่นำเงินลงทุนเข้าประเทศในรูปแบบต่าง ๆ และปัจจัยที่ทำให้เงินทุนต่างประเทศไหลออกอย่างรวดเร็วในปี 2540

บทที่ 4 นักการเมืองกับนโยบายการเงินไทยในทศวรรษ 2530 บทนี้เสนอถึงพัฒนาการทางการเมืองไทยหลังปี 2531 ที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายการเงินโดยเฉพาะการใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน และการมีบทบาทเหนือธนาคารแห่งประเทศไทยในการดำเนินนโยบายการเงิน รวมถึงชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินกับนักการเมืองพรรคการเมือง

บทที่ 5 กลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินกับนโยบายการเงินไทยในทศวรรษ 2530 บทนี้เสนอถึงพัฒนาการของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินโดยเฉพาะกลุ่มทุนธนาคาร กลุ่มทุนบริษัทเงินทุน ฯ กลุ่มทุนพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และกลุ่มทุนสื่อสารที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน และการเข้ามามีบทบาทในการดำเนินนโยบายการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงิน

บทที่ 6 นโยบายการเงินไทยและวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 บทนี้เสนอถึงการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีผลให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจในประเทศตามมา และบทบาทของนักการเมืองพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงินที่มีต่อการดำเนินนโยบายการเงิน จากข้อจำกัดในเชิงโครงสร้างดังกล่าวทำให้นโยบายการเงินไทยขาดประสิทธิภาพไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันภายนอกโดยเฉพาะสภาวะโลกาภิวัตน์ทางการเงิน ส่งผลให้เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540

บทที่ 7 สรุปผลการศึกษา และอภิปรายผล บทนี้เสนอถึงผลสรุปที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว โดยชี้ถึงความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายการเงินว่าเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างทางการเมืองใน ขณะนั้น ที่ส่งผลต่อกระบวนการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย การอภิปรายผล เสนอถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเงิน, นักการเมืองพรรคการเมืองและธนาคารแห่ง ประเทศไทย ภายใต้กระแสการดำรงความเป็นประชาธิปไตยนั้น มีผลต่อการดำรงความเป็นอิสระใน การดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยอย่างไร